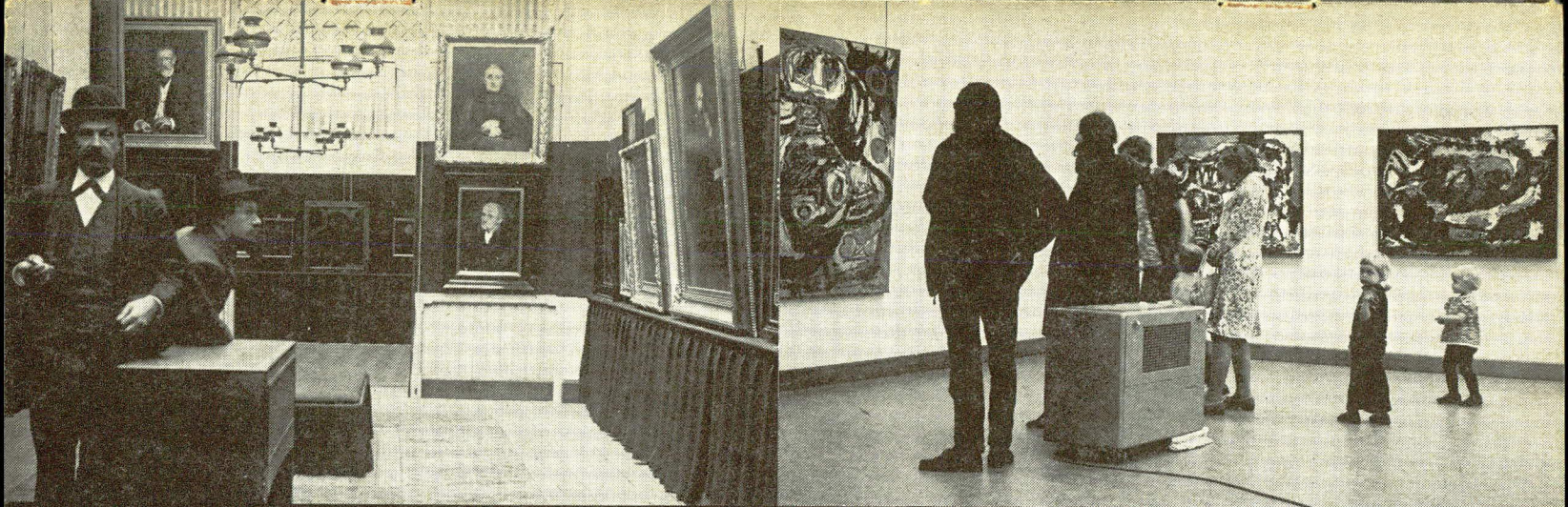
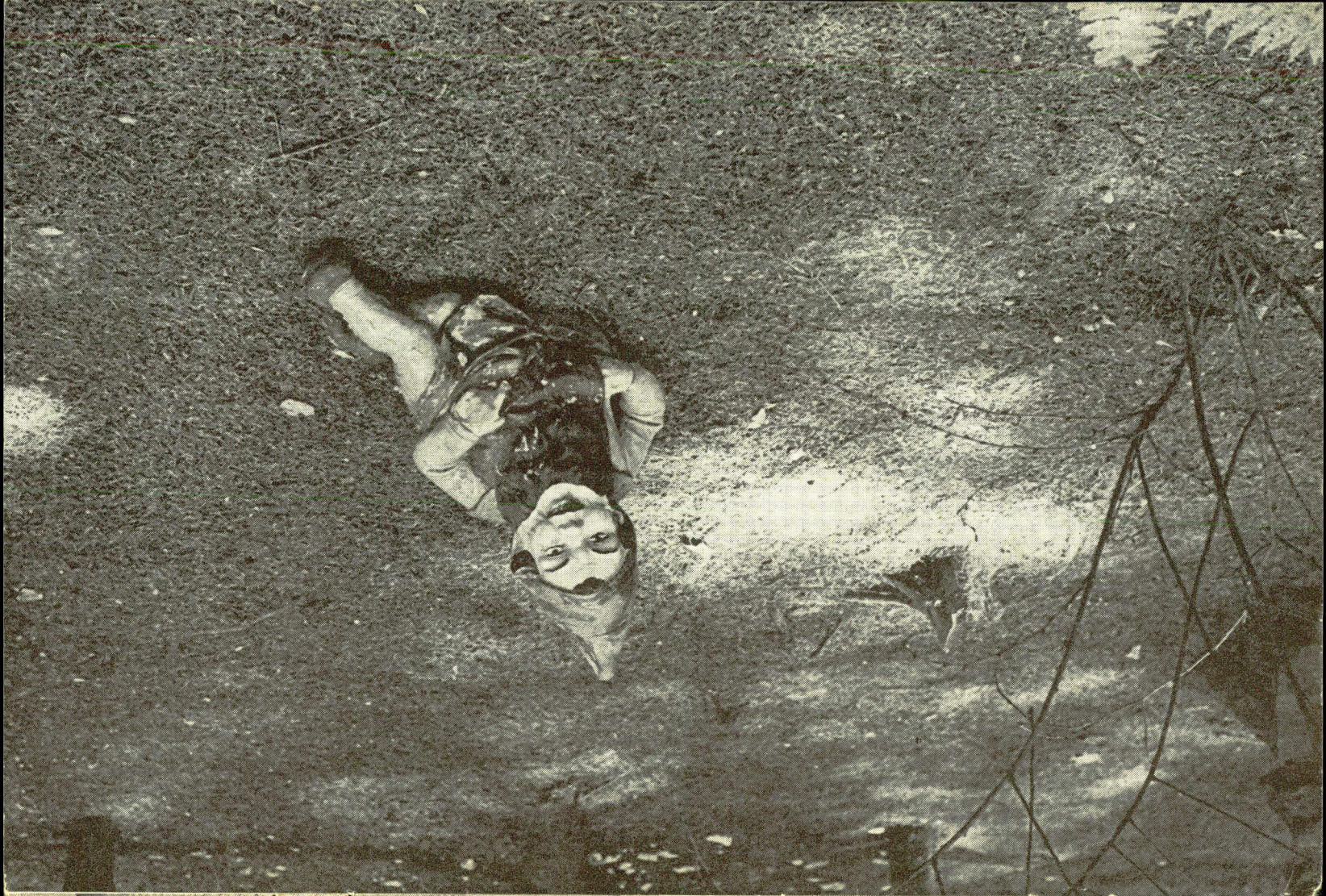

centraal museum utrecht · mededelingen nummer een

centraal museum utrecht · mededelingen nummer een

Redactie: Anthon Beeke / Adeline Janssens / Jos de Meyere / Gerard Stigter

Abonnement, inclusief jaarkaart f 2,50. Postgironummer 402834 t.n.v. Centraal Museum Utrecht

redactionele verantwoording

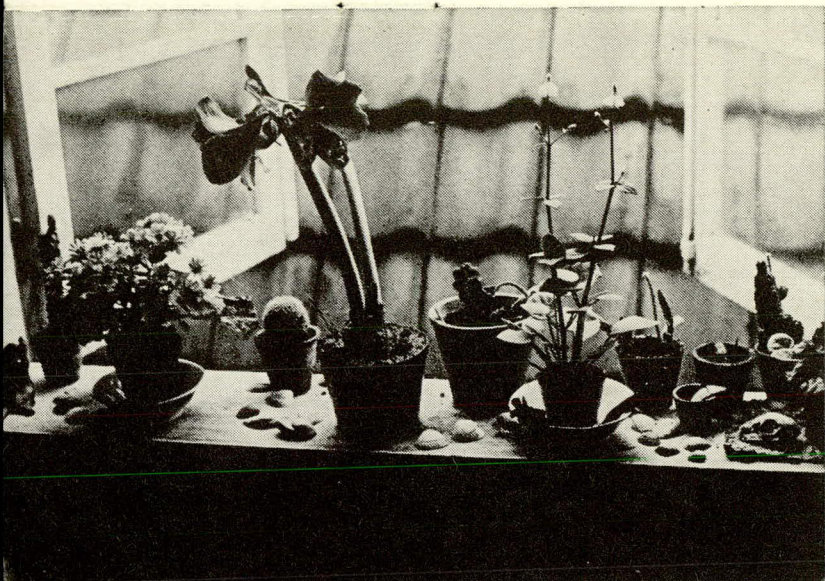
Dit is het eerste nummer van "Centraal Museum Utrecht Mededelingen", dat U viermaal per jaar zal berichten over tentoonstellingen, manifestaties, nieuwe plannen en alle andere activiteiten in het museum. Die gegevens zou je natuurlijk keurig op een rijtje kunnen zetten. Maar de redactie heeft voor een andere vorm gekozen.

Elke keer zal een beeldend kunstenaar de informatie van het museum redigeren. Daarvoor zal hij binnen de perken van een bescheiden budget moeten blijven. Maar verder kan hij doen wat hij wil. Hij bepaalt de vorm. En hij verwerkt de informatie geheel naar eigen inzicht. Bovendien kan hij de lezer mededelingen doen over andere onderwerpen.

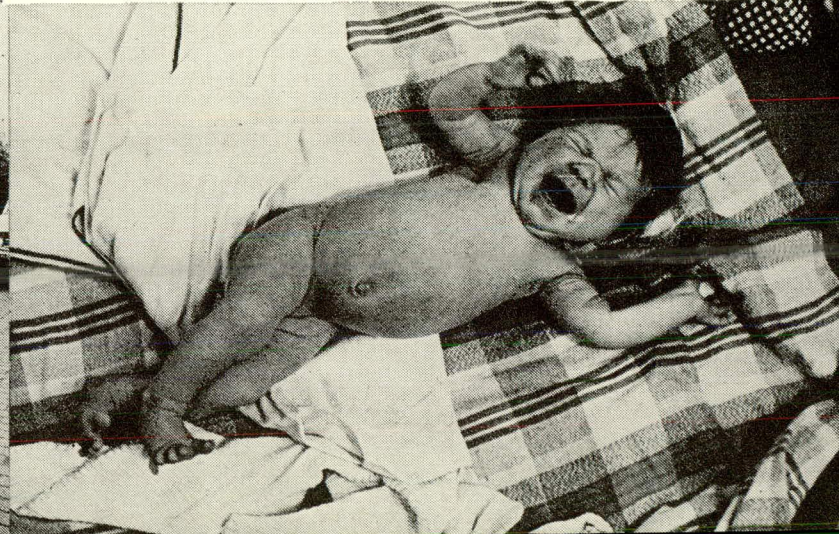
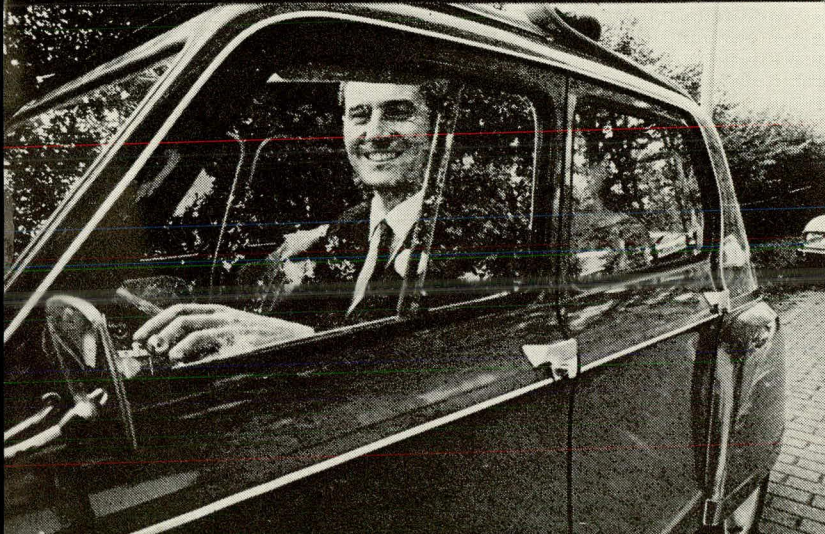
De redactie doet niet meer dan een kunstenaar uitnodigen. De maker van "Centraal Museum Utrecht Mededelingen nr. 1" is Pieter Holstein.

Beste Nikite,

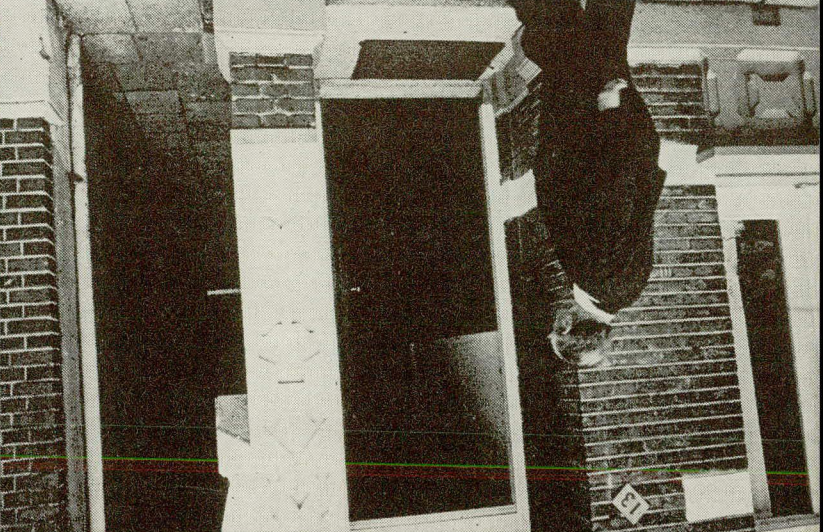
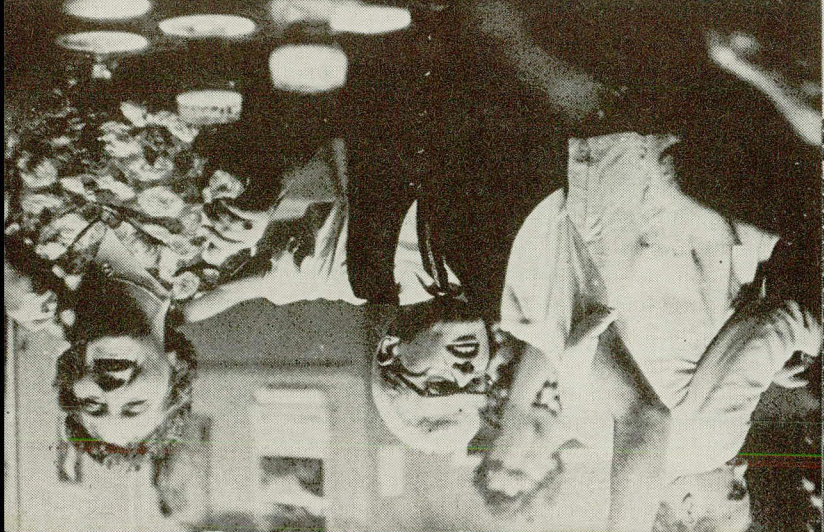
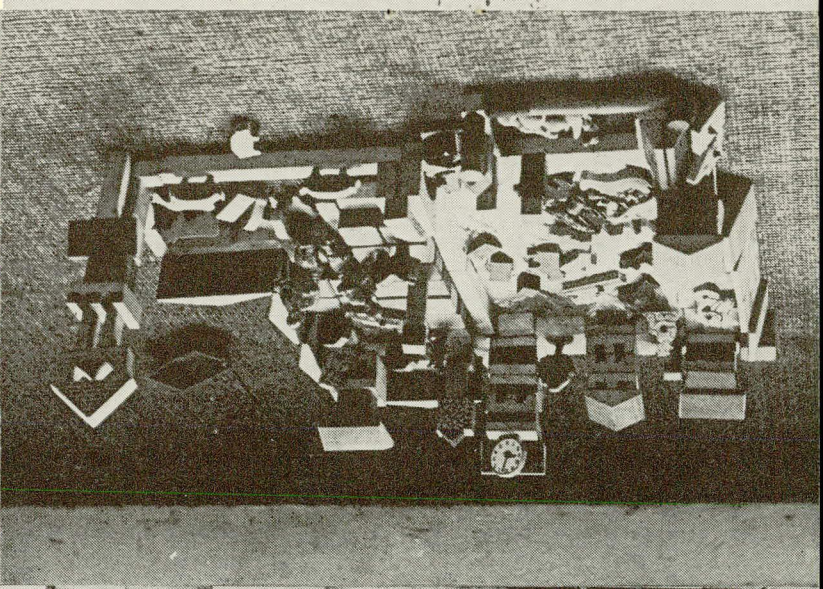
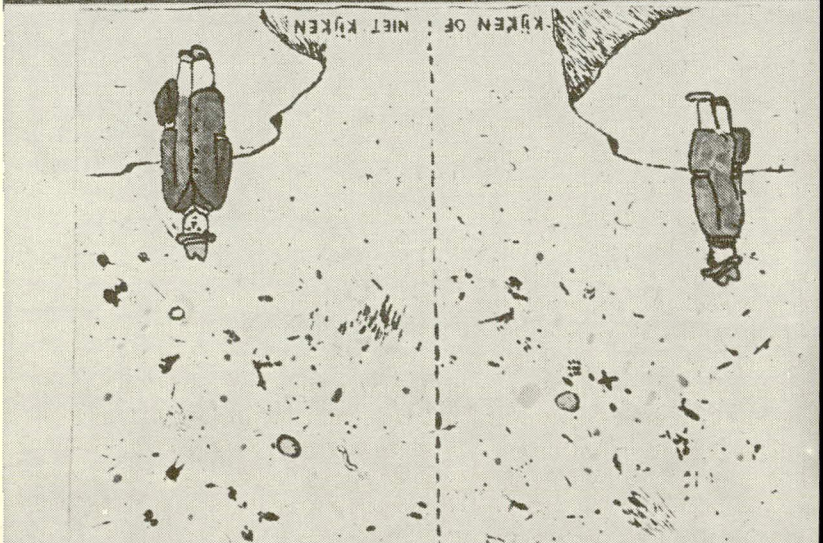
Dit boekje heet mededelingen, maar ik heb je eigenlijk niets mee te delen. Geen feit, gegeven, wetenswaardigheid of bericht wil ik vermelden of 't moest zijn over 't weer. Het weer is best wat mij betreft. Feiten hebben eigenlijk alleen maar zin als je zelf ook goed op de hoogte bent, anders is 't een soort techniek om iemand de mond te snoeren, of eindeloos te harrewarren. Van die feiten over 't museum zijn natuurlijk prima, je weet wat er is en zo, maar 't brengt niet zo veel verandering in mijn warrige overpeinzingen de dag door. Wat ik je kan aanbevelen is ook wat te gaan schilderen.

kunst is overal waar mensen leven
geen talent is te klein om op weg te zijn
wie kan het viooltje wegen
tegen de sterren?
aanvaardt het lot van je lichaam
kunst is overal waar mensen leven
de toegang heet aandacht, welke in
wezen liefde is.

je koopt wat kleuren verf en een penseltje
 en wat peut om 't kwaatje wit te spoelen,
 en op elke plankje stuk karton of oude doos
 kun je al beginnen.
 Ach wat, dat doe je toch niet, je denkt natuurlijk
 dat je geen talent hebt.
 Denk je ook dat het museum zo overvloedig
 is als het eruit ziet? Wat mooie spulletjes
 bewaren, tekeningen en schilderijen, een oude
 radio, een vergroot van Camera, en dat dan
 allemaal uitstellen, dan kun je 't gaan bekijken.
 Op visite bij iemand die een hobby heeft.
 Het is wel wat in dat nationale erfgoed, maar
 na een bezoekje moet ik toch weer in de Rijkssteeg
 de trap op. Niet dat ik daar niet een hobby heb
 troep verzameld heb, 't is tyfakt. In opa's heren
 store zit ik dan wit te blazen van alle opruimen
 en netjes meersetten. Soms denk ik zo'n museum
 is eigenlijk een witkewat, wit het hele land
 wordt 't meeste bewaard in museums en de
 rest gooit men weg. Daar staat het dan,
 't meeste is daar te zien!

CENTRAAL MUSEUM UTRECHT

Kunst tot 1850: Agnietenstraat 1
tel. (030)315541 (buslijnen 1 en 12)
Kunst na 1850: Maliebaan 42
tel. (030)317301 (buslijn 3)

Geopend ma. t/m za. 10-17 uur,
zondagen 14-17 uur
Toegangsprijs f 0,50 p.p. Zon- en feest-
dagen f 0,25 p.p.
Inlinchtingen tel. 030-315541 toestel 007
of via postbus 2106 utrecht

Het museum toont: schilderijen van voor-
namelijk Utrechtse meesters vanaf de 15e
eeuw, beeldhouwwerken, tekeningen, grafiek,
prenten, stijlkamers, een poppenhuis uit ca.
1860, kunstnijverheid als aardewerk, porse-
lein, zilver, munten en penningen.
Verder kostuums, kant, textiel en accessoires
vanaf de 18e eeuw.

In twee zalen is de verzameling Romeinse en
Germaanse oudheden ondergebracht van het
P.U.G. (Provinciaal Utrechts Genootschap
van Kunsten en Wetenschappen).

Verder is in het Centraal Museumgebouw ge-
huisvest het Aartsbisshoppelijk Museum
(tel. 030-312561) dat een rijke verzameling
religieuze kunst bevat, waarbij de nadruk valt
op de middeleeuwen.

vervolg brief
↓

Het is het mooiste en het staat daar.

*Later dan denk ik weer, (als ik aan later denk)
wat dan nog dat het daar staat, het staat
daar toch! Wat gaat mij dat aan? 't is het mooiste.
Ondertussen ga ik toch door met troep
verzamelen, oude foto's en zo,
En ik wil ook een wasmachine.*

dames en heren
hier staat voor u
een betonpore

*Nou ben ik niet geh,
ik weet best dat een
was machine wel handig is*

wacht niet
zie hoe hij worstelt
de mysteriemens in zijn eenzaamheid
naast vuil ver maan heelal diepzee
en steen zijn
zie hoe hij ademt, lacht, werkt, lijdt,
blij is en ongenaakbaar.

verstandig, vertederd,
in staat tot daden
opgewekt

verder ook

lamlendig misselijk wee
met toevallen, bloedblaren,
wondroos, pest, schurft, etterbuilen,
karbonkels en breuken
kniezwam kolieken aderszwellingen
maanziek

*maar met mooi.
t'is geen kunst en ook geen
antiek. weet je waarom?
weet je waarom?*

*Ik wil op een andere
toon gaan spreken en
dat begint direct.
Neem er nota van*

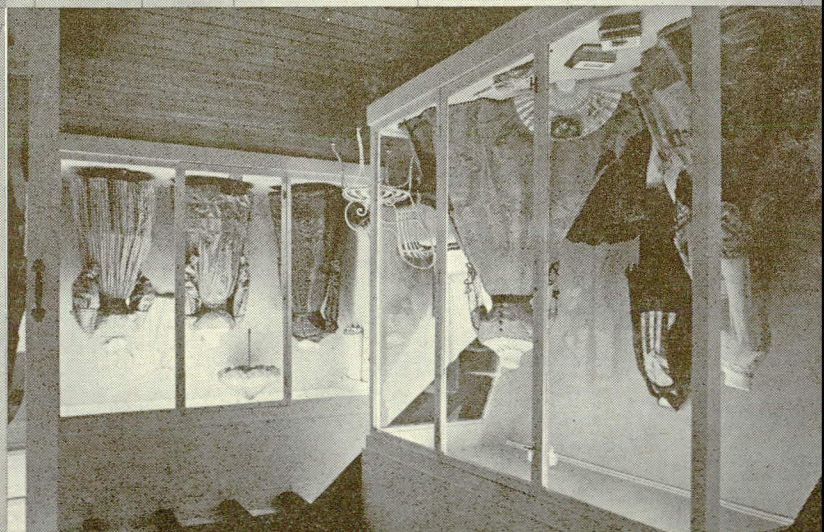
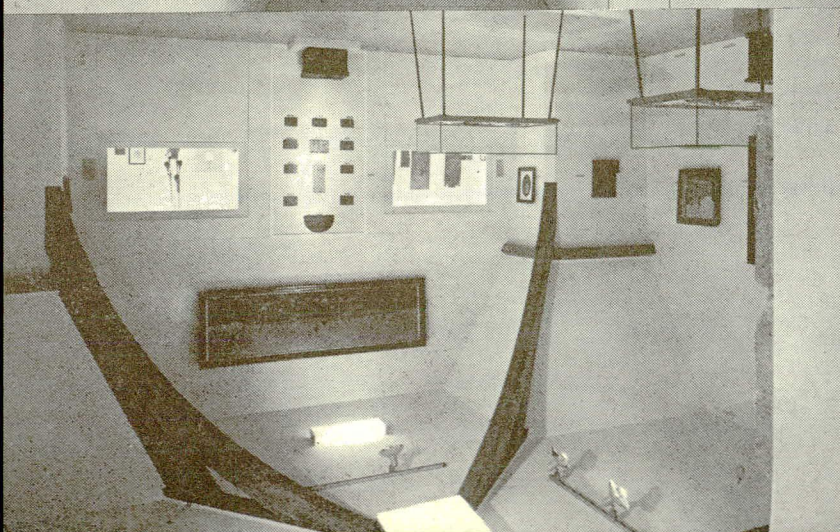
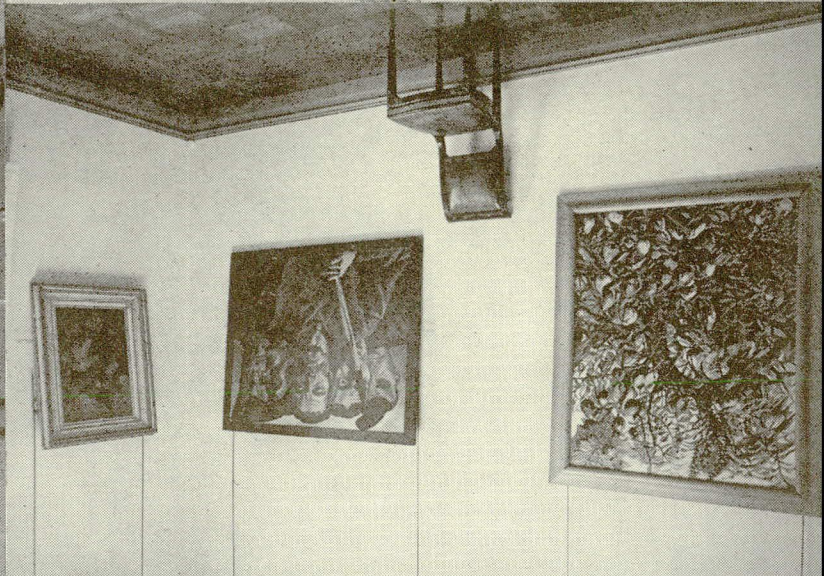
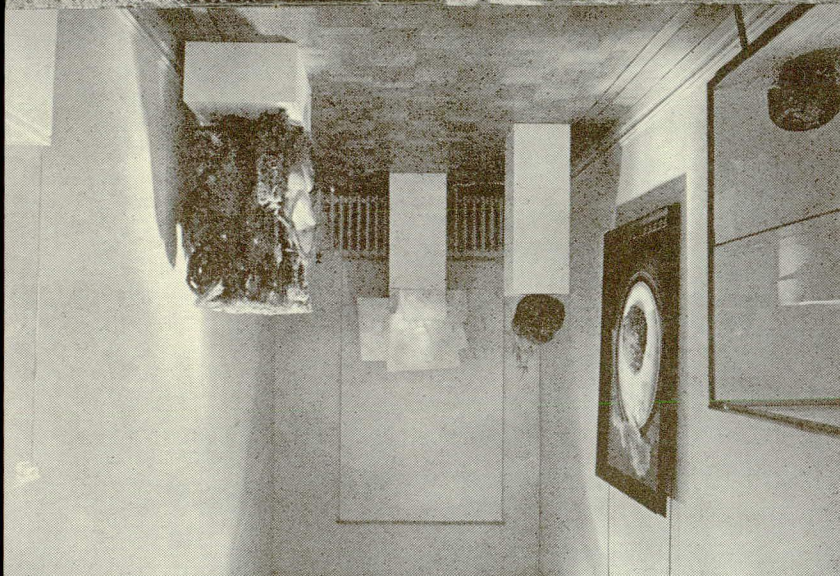
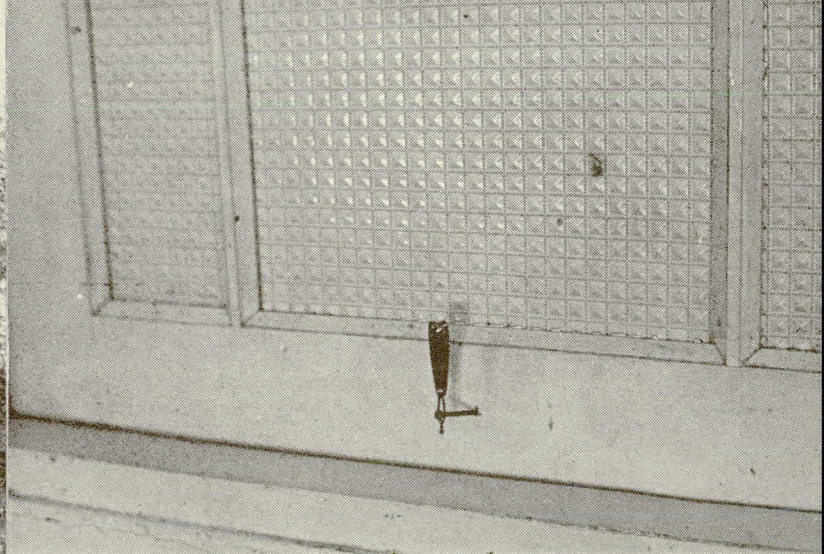
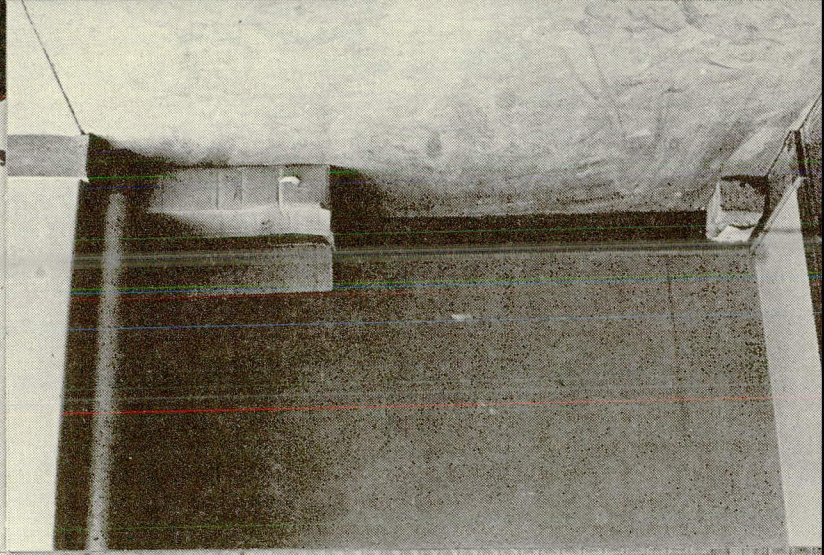
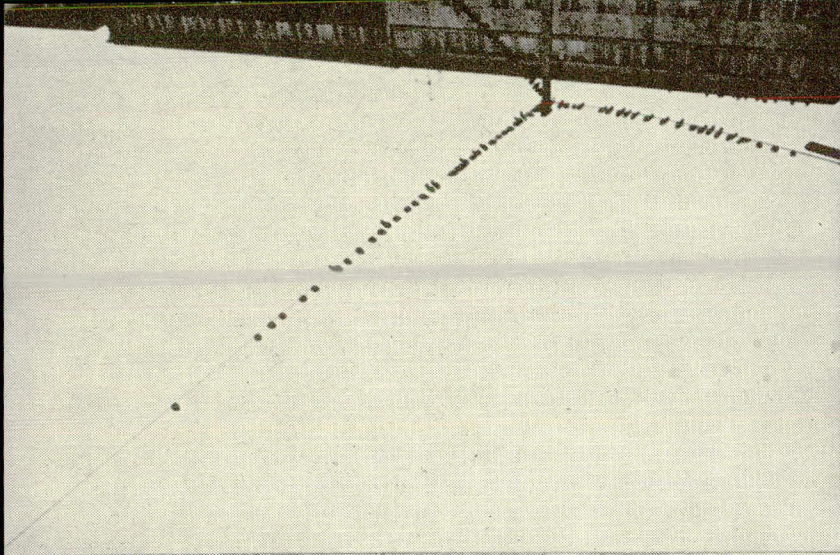
Ten eerste:

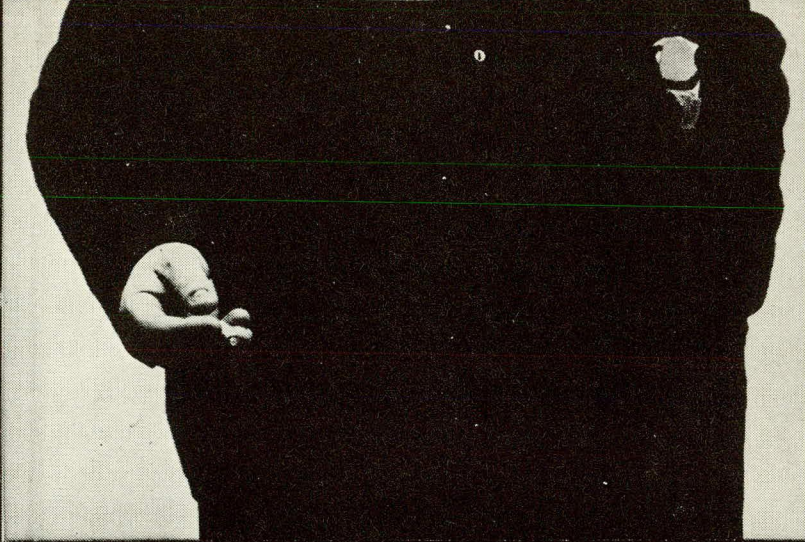
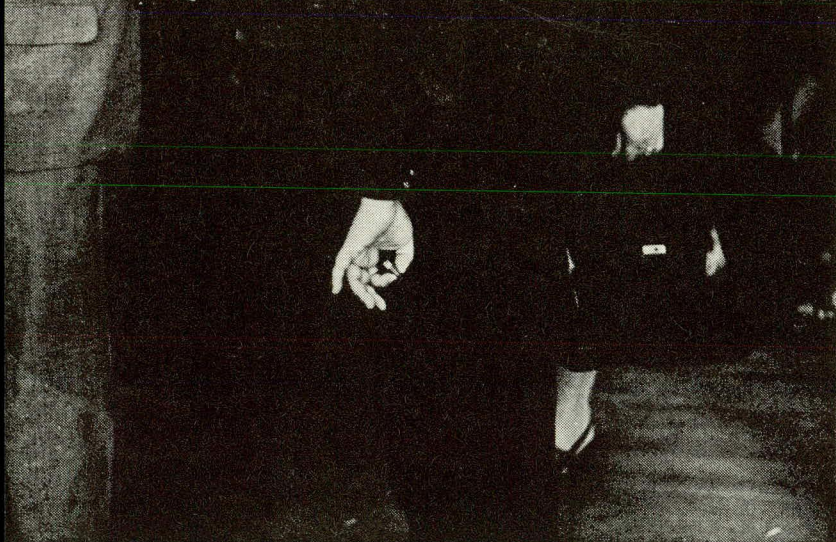
*Ik streef naar een
kunst die niet gescheiden is van
het dagelijks leven.*

Kreatieve werkplaats voor kinderen van 6
t/m 14 jaar op wo.- za.- en zo. middag van 14
tot 16.30 uur. Werken met verschillende
materialen en technieken.

De moderne afdeling (Maliebaan 42) geeft een
overzicht van moderne Nederlandse schilder-
beeldhouw- en toegepaste kunst.
In beide afdelingen geregeld wisselende expo-
sities.

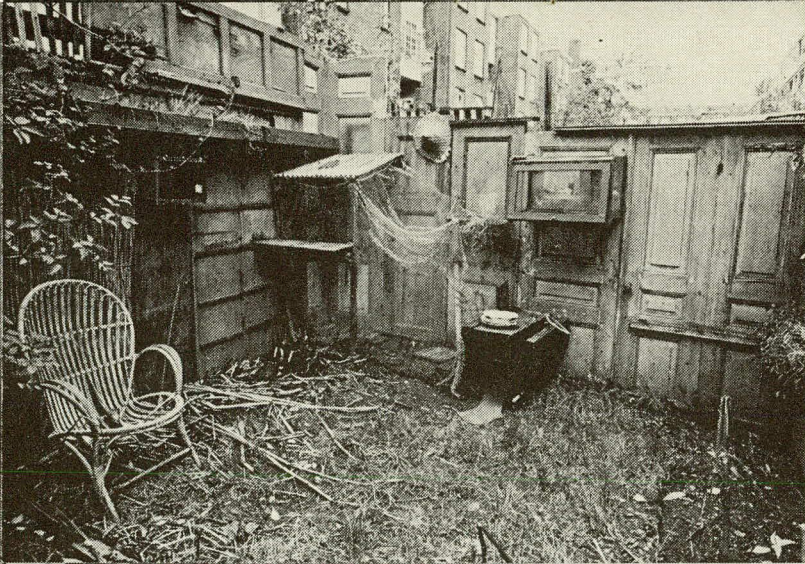
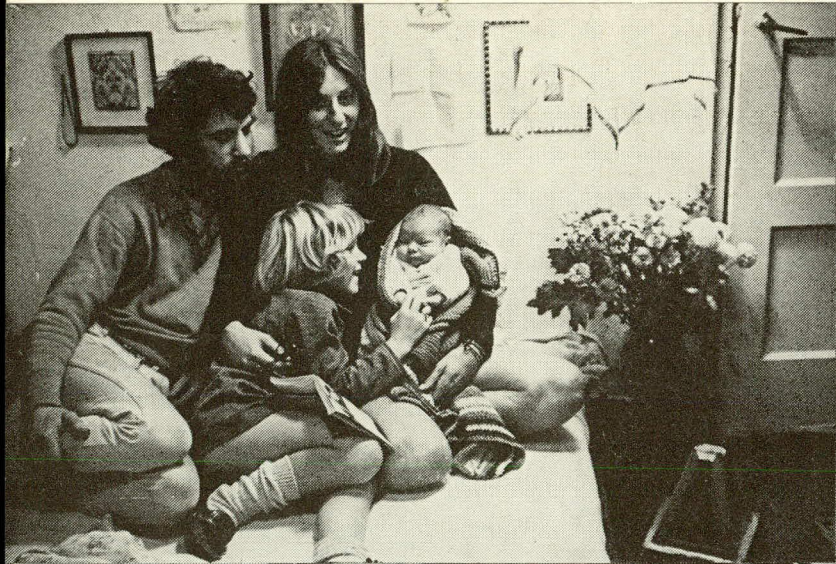

waar ben ik? wie ben ik?

zie de gebaren gebaren
in de handen, in de dingen
in het denken,
in al wat een vorm aanneemt en
verandert
zie ze bewegen
zie ook de stilte

Herman Saftleven (1609-1685)

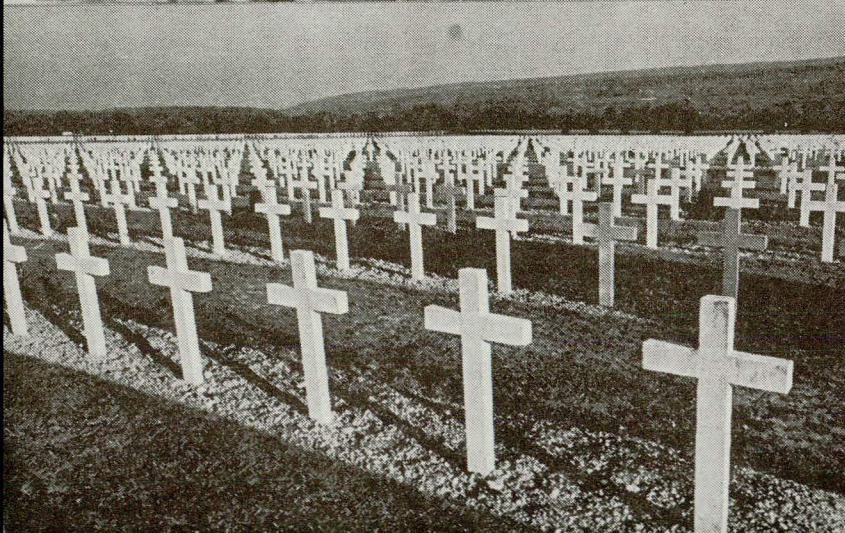
Rivierlandschap (Figuren bij het uit-
laden van een hooischip op een rivier-
oever in een wijd heuvelslandschap.
Rechts op de oever een kerkje).
Getekend met monogram en
gedateerd 1667
Zwartkrijttekening gewassen met
bister en grijs
15,5 x 23,3 cm

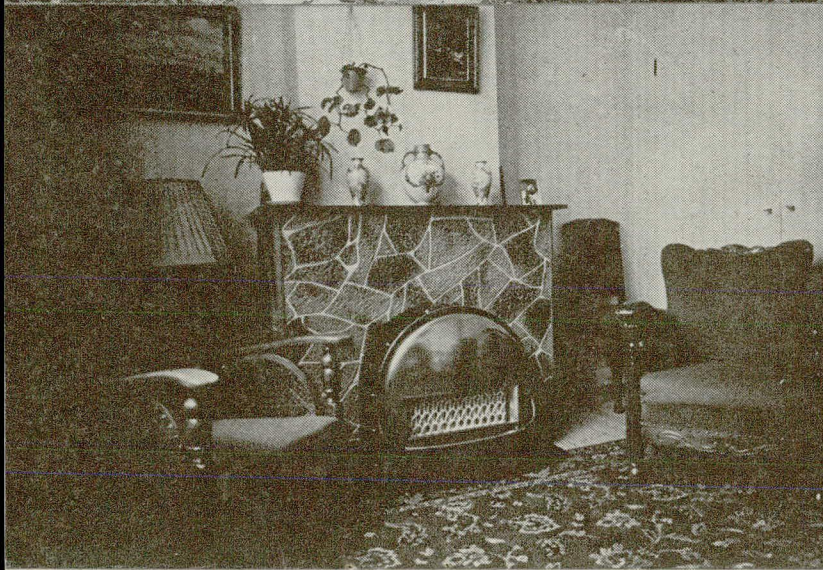
dames en heren
vergun mij
sta mij toe
weest u zo vriendelijk
mag ik de vrijheid nemen
neem mij niet kwalijk
ik vraag u beleefd
laat mij alstublieft

dank u

ik noem het kunst
de bedoeling van kunst is om in te gaan
tot de werkelijkheid waarin wij leven
overal ademt het en beweegt het
ook in de nacht sluimert het leven
wees niet bevreesd voor het kloppen
van je bloed
volg het spoor van daden

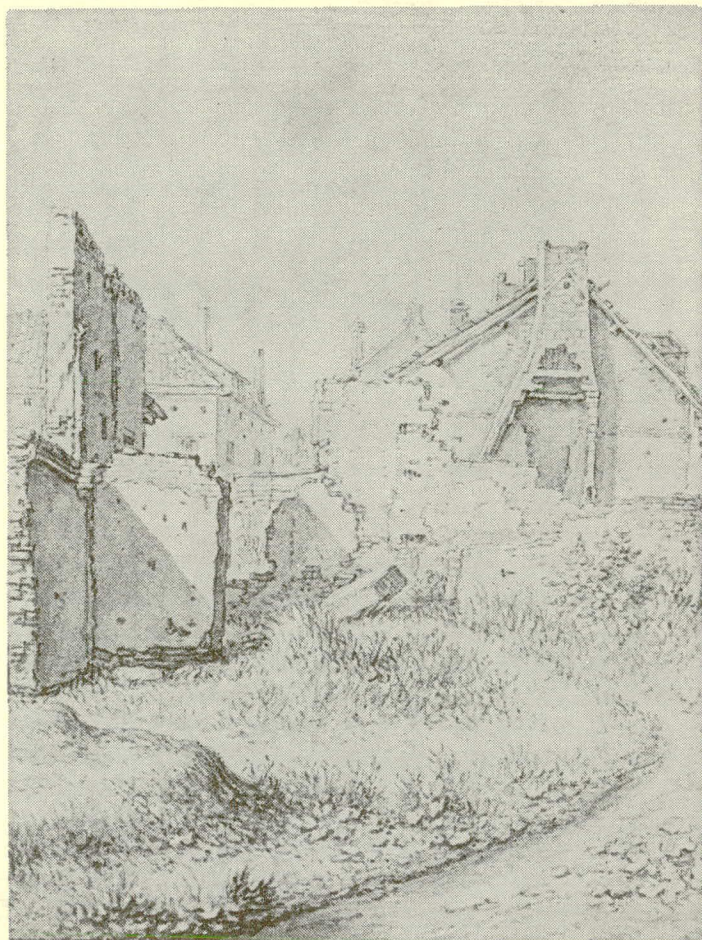

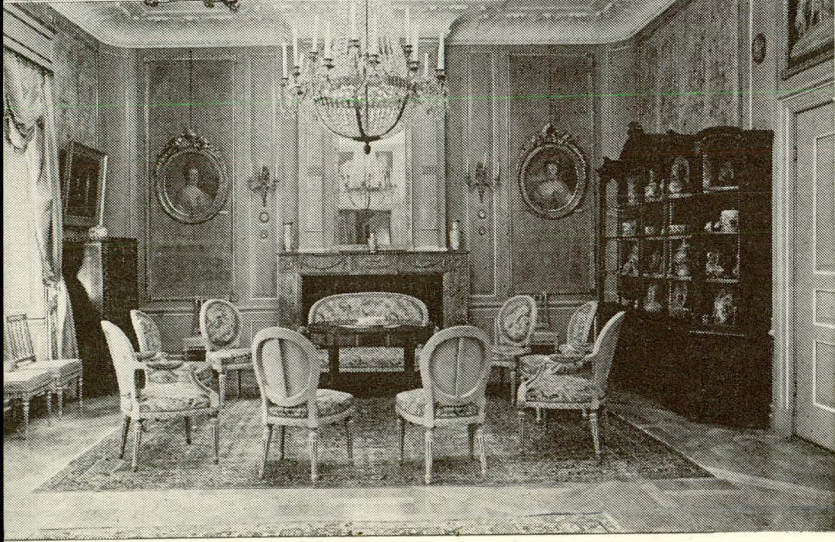
De tekening stelt een open, vlak nederlands landschap voor, zonder dat er romantische en coulissenachtige kunstmatige motieven aan toegevoegd zijn, zoals bij sommige andere tekeningen van de kunstenaar het geval is.

Herman Saftleven (1609-1685)

Huizen bij de Weerdpoot te Utrecht
Aan de achterzijde opschrift door de kunstenaar: Dit op dandersijde getekent van Herman Saftleven is buiten de Weertpoort A° 1674.
Gewassen zwartkrijttekening
19,6 x 14,9 cm

De tekening komt blijkbaar uit een hele reeks tekeningen die ontstaan zijn bij de gelegenheid van de storm van 1674, toen vele huizen en ook een deel van de Dom ingestort zijn. Er zijn nog twee tekeningen van deze reeks bekend. Een bevindt zich in de Nationale Galerie te Dublin, de ander in de Abrams Collection te Boston.

Nu ik je wil gaan schrijven wat ik bedoel
voel ik pas goed dat ik iets bedoel wat je niet
op kunt schrijven. Praten is best,
langdurig praten is ook best, maar de werkelijk-
heid zeggen is een illusie. Beste Nikite, ik
begin bij het begin, maar er is geen begin,
want het is al lang begonnen. Er is ook geen
eind, want we leven.

Zie mij hier dus staan en ik zeg: Kunst, die
niet gescheiden is van het dagelijks leven.
Een goede verstaander heeft maar een half
woord nodig, er is ook niet meer dan een
half woord, want praten over alledag is juist niet
wat iemand doet en de wegen die dat doen van
mensen gaat.

Kunst, idem dito met een rietje, want of ik het
kunst noem of creativiteit of iets anders,
de beschrijving is niet de houding die het doen
zinnig geeft. Ook houding manifesteert zich slechts
in het doen zelf. Bovendien: alles wat mensen
doen is belangrijk, wat ze ook doen, alles
wat je doet. Dat moet je toch kunnen
begrijpen, wil je onderkennen, dat zich iets

gevangen houdt in de criteria van nut en prestatie.
Er is ook natuurlijk een politiek alternatief. Ik kan
je aanbevelen een klein boekje van Kees Bolke over
de tekortkomingen van ons parlementaire stelsel.
In 't kort komt het erop neer dat onze democratie
niet zorgt voor een toename van wederzijds vertrouwen
tussen alle mensen, die de enige gezonde basis kan
zijn voor het delegeren van werk.

Is er sprake van een geestelijke heroriëntering? Het leeg
stonden van de kerken, die men wel graag zo wil uitleggen
zie ik niet zo, maar als het afbrokkelen van onze
cultuur voor een materialisme, waar mensen geen
"nut" meer zien in een religieus samenzijn.

Ook in de kunst is een moment van waarheid aan-
gebroken. De vele "ontwikkelingen" in de laatste
eeuw blijken toch meest verwikkelingen te zijn.
De enige ontwikkeling die ik zie is een regeneratie
van een beleefde en geleefde ethiek en moraal
t.o.v. de universele achtergrond en t.o.v. de
aanvaarding en levensvrijheid van alle

miljoenen mensen.
Het museumweten kan niet anders dan een af-
spiegeling zijn van de totale situatie.

Ze belichaamt in wezen een in tijd ~~perspekti-~~
tieve opvatting van geschiedenis die de inhoud
van ons zijn nu relateert. Ze belichaamt
ook een opvatting van cultuur die 't zelfde doet.
Het gevolg is niet een intensivering van (zie boven)
het dagelijks leven maar een verbodsbepaling van
waarden met als enig houvast iets absoluuts wat
niemand kan zien, horen, voelen of beleven. Het museum
verzamelt en stelt tentoon, beide activiteiten die
betekenis geven aan iets. Een verandering van de musea
is alleen mogelijk door een verandering van de waarden
die ze hanteren. Daaraus zullen andere activiteiten voort-
komen. Het museum is niet zo abstract als ik er nu
over schrijf. Mensen werken daar en ik geloof dat
verandering overal tegelijk mogelijk is. Mijn haat
is zinloos, verandering is in de eerste plaats
verandering in mezelf, omarmen in plaats van
afschermen. Dit denk ik. Ik denk dat ik vast
omarmen i.p.v. afschermen. Wat doe ik nu?
Alles verandert nog. Alles leeft!
Met beste wensen en groeten van je piët holstein.

vervoeg dragt:

De kennis meent men te kunnen overdragen en hij dit torsen zijn deslemdigen. Zij motiveren hun macht met de sporen van (kultuurlijk) leven van andere individuen, maar ze laten hun persoonlijke alledag er buiten, beroepen zich op dode kennis, dood omdat ze niet verandert.

Dese situatie heeft natuurlijk grote gevolgen, de ene illusie looft de andere uit. Het proberen te beleven van eigen daden nu staat niet centraal en de werkelijkheid van cultuur wordt verdoezeld. Over smaak valt niet te twisten, zegt men, en indien de cultuur geheel onrichtbaar wordt, beroept men zich voor het herkennen van kwaliteit weer op deskundigen. Hoe men aan het begrip kwaliteit een betrouwbare inhoud kan geven daarover valt in al het gekrakeel over kunst en cultuur bitter weinig te leren.

Kunst en kennis worden ontmenselijkt als het proberen niet meer begrepen wordt: het proberen te beleven (d.i. van leven te vervullen). Ook het meesterwerk is een poging en het is geen verclienste t.o.v. de werkelijkheid.

Kwaliteitsverschil bestaat t.o.v. elkaar, dat is dat de een minder "liegt" dan de ander, dat je een vorm vindt die het leven niet ontheiligt door schijn, maar het leven bevestigt door dit te laten zijn.

In de trein naar huis zit ik met Gerrit eindeloos door te zeuren over zijn huis en over mijn huis. Terug in de Pijlsteeg, ik ga de trap op, zit in de keuken, daarna aan mijn tafel. Ik haal uit de kast mijn etsjes. Ik bekijk ze. ♪

Is dit werk, etsen maken, juist ook niet gescheiden van het dagelijks leven? Ik weet dat het die verhevenheid heeft, die komt door afzijdigheid. En werkelijkheid (de alles omvattende achtergrond) is onoverbiddelijk. Elke afzijdigheid vormt een geestelijke verstopping met buikpijnen in aantocht. Wie niet leven wil, moet voelen meestal, of zelfs sterven. Het heeft geen zin zich zelf anders te willen denken dan je bent, of aan leven en kunst bepaalde voorwaarden te stellen en daarin te verbergen wat je in feite doet.

Ik geloof in de kunst, als een methode van werken, zich te richten op de "werkelijkheid", tot intensiteit te komen, tot verbondenheid. Ook het tegenovergestelde gebeurt onder de zelfde vlag. Maar ik doe, wat ik nu ben doet, handelt. Ik niet gezien als iemand tegenover alle anderen, maar samen met alle anderen. Samen, omdat we samen zijn. Je moet beseffen dat onmacht en angst bij iedereen zijn en overal. Ieder wil zich veilig stellen door besit en door zich te beroepen op eigenschappen. Kunstenaars zijn vaak mensen die zeer positief beginnen, maar even vaak blijft slechts over

TENTOONSTELLINGEN

19 januari tot en met 28 februari 1973:

Het nieuwe wereldbeeld (het begin van de abstrakte kunst in Nederland, 1910-1925).

De samenstelling van deze tentoonstelling, die daarna ook in het Groninger museum voor Stad en Lande te Groningen (10/3-8/4) en in het Stedelijk Museum te Schiedam (28/4-4/6) zal worden getoond, werd verricht door een werkgroep van het Kunsthistorisch Instituut der Rijksuniversiteit te Utrecht, onder leiding van docent Drs. C. Blotkamp.

De expositie beoogt het resultaat te tonen van het onderzoek dat de leden van deze werkgroep instelden naar de beginfase van de abstrakte kunst in Nederland. Hierbij hebben Utrechtse kunstenaars, zoals Janus de Winter en Erich Wichmann, naast anderen in Groningen, Rotterdam en Amsterdam, een aanzienlijke bijdrage geleverd en Utrecht tot een belangrijk centrum van de abstrakte kunst in Nederland in het begin van deze eeuw gemaakt. Het is voor het eerst dat deze materie op een grondige wijze en in een groter verband werd onderzocht, terwijl ook een uitgebreide studie van elke afzonderlijke kunstenaar en zijn werken ten grondslag ligt aan de gehele opzet.

Naast een 100-tal kunstwerken omvat de tentoonstelling, in samenwerking tussen de deelnemende musea en de werkgroep, een documentair gedeelte, bestaande uit o.m. oude krantenknipsels, katalogi, foto's, tijdschriften e.d. ten behoeve van de bezoekers.

de binnenlandse politiek

is erop gericht

de algemene welvaart

juist in maatschappelijke zin

te doen toenemen

J. DE WINTER

ontbinding

coll. Centraal Museum

(uit de tentoonstelling 'Het nieuwe wereldbeeld')

In hun hoogmoed starten musea speciale educatieve programma's om de kultuurarme "gewone" man te ontwikkelen. Het is begrijpelijk dat niet iedereen dat lust: "Oehk met ons mee, maar over hoe jij leeft willen we niets horen". De meeste mensen voelen zich dan ook van deze officiële cultuur afgesloten en zijn gewend geraakt aan het verhaaltje dat hun leven voor de cultuur onbelangrijk zou zijn. Voor mij is onze cultuur niet gelegen in een demagogies groepje dat voorwerpen en denkbeelden koertert maar in het leven van alledag.

Het geïdealiseerde leven van alledag? Ik hots en spung erop. Wat telt is de werkelijkheid waarin wij leven, het wonder van het leven zelf. Wat telt is de poging door te dringen tot wat echt is, tot wat er is. Kunst wil ik zien als een poging en niet kunst alleen. Een poging houdt in dat ik de persoon niet weg kan laten, dus ook niet als hij liegt tegen zich zelf, of zich eindeloos herhaalt, of alleen maar schreeuwt of helemaal zwijgt.

en kennis te vergaren } die van
hemzelf is en beperkt, in plaats
van ~~andere~~^{god} en onbeperkt.
Het lager en hoger onderwijs voedt
mensen op om te worden als of
tenminste zoveel mogelijk te lijken
op een ideaal voorbeeld. Men start
een eindeloze discussie over hoe men
is als men iets weet, hoe men is als
men iets kan, hoe men is als men
kunst maakt, hoe men goed vrijt, eet,
daunt, loopt, kleedt, etc. ~~dit~~ Dit
eindeloze gesprek gaat niet over
"ik doe iets", maar over "wat ik doen
moet".

Dit outdoet mensen van hun persoon-
lijke zijn en confronteert hen met
het religieuze probleem in live-
verre hij (zij) zich heeft aangepast; in
hoeverre in hem kan groeien; wat nog
niet in hem groeide, of hoe men kan
zijn, wat men niet is. Gefundene
Fresen voor verkoop technieken.

Het begin splijt het verloop der gebeurtenissen evenals het einde

De ter dood veroordeelde wachtte in zijn cel. Hij dacht aan vroeger toen hij net als alle mensen kon doen wat hij wilde. Wat een leven, maar als je het hebt waardéer je het niet, overdacht hij bitter.

Misschien komen er ook voor mij nog eens andere tijden sprak hij hoopvol en legde zich te slapen. Hij kon echter de slaap niet vatten en hij dacht aan vroeger toen hij altijd direkt in slaap viel. Indien hij niet ter dood veroordeeld was geworden had hij tenminste in de gevangenis mogen werken, weliswaar zeer vervelend werk, maar het maakt moe. Zo wakker te liggen en niet te weten wat te doen, is het ergste wat er is, overpeinsde hij.

De tegenwoordige tijd

Wie zal zeggen wie degenen zijn die zich van deze kwestie niets behoeven aan te trekken. Er zijn altijd veel kanten aan een zaak.

De betrokken personen staan voor een raadsel.

Terloops informeerde de chef van de geheime dienst naar een oplossing.

Indien de zaak mis zou gaan kon hij met zijn vlugge sportwagen via de noodweg de hoofdstad bereiken en de betreffende instanties tijdig op de hoogte stellen.

Niettemin blijft het een riskante business, en slechts de hoogste nood kan een dergelijk risico verklaren; temeer daar wij allen al jaren de grootst mogelijke voorzichtigheid in acht nemen om even eventueel risico te vermijden.

Hoe slecht de zaken er precies voorstaan, niemand heeft de moed zich dit duidelijk voor ogen te halen. Het leven gaat door, ook onder de moeilijkste omstandigheden.

Overeenkomst

De hertog van Wellington en Napoleon werden in het zelfde jaar geboren: 1769.

Van beide was de geboortegrond een eiland.

Zij verloren beide hun vader op 16 jarige leeftijd.

Zij volgden tegelijkertijd de militaire school in Frankrijk.

Zij werden beide luitenant-kolonel zonder een dag verschil.

Zij waren goede rekenkundigen.

Zij werden beide beroemd en hadden het commando over een onmetelijk leger.

Bij Waterloo behaalde de een overwinning en werd de andere overwonnen.

Overvrijdelijk leidt dese gedachte tot bepaalde mensen die het weten (de waarheid) en het kunnen (iets eeuwig ~~maken~~). ~~De~~

Aangesien de mens sterfelijk is, wordt dit anachronisme in laatste instantie herleid tot een gave gods (talent); het moet toch ergens vandaan komen. Dese speciale mensen kunnen ons dingen vertellen, waar een gewone sterveling geen weet van heeft en zij ontleen daer gesag aan. Die zich kunstenaar voelen weten tranen en vechten om hierbij te horen en de kennis vergaart tracht zich aan god te spiegelen.

De "onwetende" mens buigt of behoort te buigen in het stof voor KENNIS EN KUNST. Dat hij echter onwetend is komt niet door een onafwendbare speling van het lot, maar omdat hem is geleerd wat te zijn, in plaats zichzelf te leren onderkennen en verdiepen

Zo is dat Nikite! Ik bel even aan bij de Pijlsteeg, ja hoor ik ben thuis, ik zit hier aan tafel een brief te schrijven.

Even pauze voor een korte onderbreking of even een korte onderbreking voor een pauze. Ik krijg nauwelijks de kans, het doen gaat door.

Nu zit ik weer te dromen dat de mensen elkaar metterdaad zouden zien en ook wat van zichzelf. Ik sta voor de klas en spreek hen zalvend toe:

wacht niet, elke boom is een levensboom, kracht schuilt in eigen lichaam, reeds aan het kind gegeven. Niemand kan er zich op voorstaan en ieder kan het verstaan, de lamme kan niet lopen, de blinde kan niet zien, wie het andere blijft zoeken, zal zichzelf niet vinden.

Ter verduidelijking van het bovenstaande voeg ik de laatkomers nog toe:

Punt drie: Alles wat mensen doen is belangrijk en alle mensen zijn belangrijk.

Kijken

Twaalf dagen zat de schildpad in het hokje zonder te bewegen, staart en kop onder zijn schild gestoken. Een niet aandachtige toeschouwer zou ongetwijfeld tot de conclusie gekomen zijn dat het arme dier gestorven was aan de gevolgen.

Zo was Jan echter niet.

Dag en nacht bleef hij bij het dier waken en gunde zich nauwelijks tijd behoorlijk te eten. Het was ondankbaar werk omdat de schildpad in het geheel niet bewoog en zelfs Jan wel moest gaan twijfelen aan de levensgeesten van dit kleine dier. Gelukkig had Jan goed onthouden wat de dokter gezegd had en bleef hij vol goede moed over de afloop.

Aanvankelijk was het moeilijk kijken omdat het kistje op de grond stond en Jan had dan ook al gauw pijn in zijn nek van het vooroverzitten. Moeder had de schildpad echter in een vogelkooitje opgehangen zodat het dier voortaan in een oogopslag overal in de kamer duidelijk te zien was.

Ten slotte werd Jan door de slaap overmand. Hij snurkte zo luid dat moeder even kwam kijken. Er was geen twijfel en iedereen kon duidelijk zien dat de schildpad er nog precies zo bijzat en in het geheel niet had bewogen.

Andante Cantabile

De piano werd gebracht. Jan ging meteen zitten oefenen. Het regende valse noten dat het een lieve lust was. Moeder zei dat je beter de radio aan kon zetten en vader glimlachte vertederd en dacht aan vroeger.

Wat een heerlijke zondag, verzuchtte hij na enige tijd, er is toch veel veranderd vergeleken bij de omstandigheden van vroeger.

Moeder knikte. Ze draaide het olievuur nog wat hoger, want het begon kil te worden.

Met kerstmis krijg je een stola van me, zei vader.

Jan bleef maar doorspelen, hij kon er niet genoeg van krijgen. Van lieverlede ging het spelen beter en toen hij moest eten was ie al aardig opgeschoten.

Heb je genoten jongen, vroeg moeder. Jan knikte vol vuur, hij had een rood hoofd van de opwindning. Vader glimlachte vertederd en dacht aan vroeger. Hij gaf moeder een knipooje. Ze aten biefstuk die avond met aardappels en groente, een waar feestmaal met pudding en slagroom toe. Wat heb je je toch weer uitgesloofd moeder, zei vader.

Ja vader, ik hou van jullie, zei moeder eenvoudigweg.

In oktober 1972 werd door het Centraal Museum een babypop aangekocht (inv. nr. 17798) afkomstig van een in 1895 in Utrecht geboren meisje. De pop draagt een kanten mutsje en een lange doopjurk van fijne natu-
 relkleurige katoen, versierd met een (doorge-
 stopt strooiatroontje, Valenciennes) kantjes
 en zalmroze lintjes. De pop is rijk (voorzien)
 van gevouwen en gespelde onderkleding. Het
 poppenlijf is o.a. uit papier mâché (en) linnen
 lapjes samengesteld. Aardig bij het porseleinen
 kopje met bruin haar en blozende wangen is
 nog een witte band in porselein, die (boven)
 over het hoofd van oor naar oor loopt om de
 oren mooi dicht tegen het hoofd verder te
 laten groeien; dit vroeger algemeen bekende
 gebruik is slechts zelden bij babypoppen "in
 beeld" gebracht. Armpjes en beentjes zijn
 eveneens van porselein. De op het porselein
 geschilderde zwarte kinderlaarsjes passen ook
 helemaal in de periode ca. 1860/65.

ik bedoel
 met
 alle
 mensen
 niet
 aan elkaar
 gelijke
 mensen
 (ogenamen
 de
 in dior-
 dien;
 of mensen
 uit ideeën
 en
 theorieën
 over
 mensen,
 maar de
 liemanden

die ik ontmoet,
 die bestaan,
 die ik aanraak
 (en de rug toekeer)
 die
 ik
 economie theologie geschiedenis geneeskunde
 als de eigenwaarde ontbreekt? en ter-
 gelijktijl niet ken.

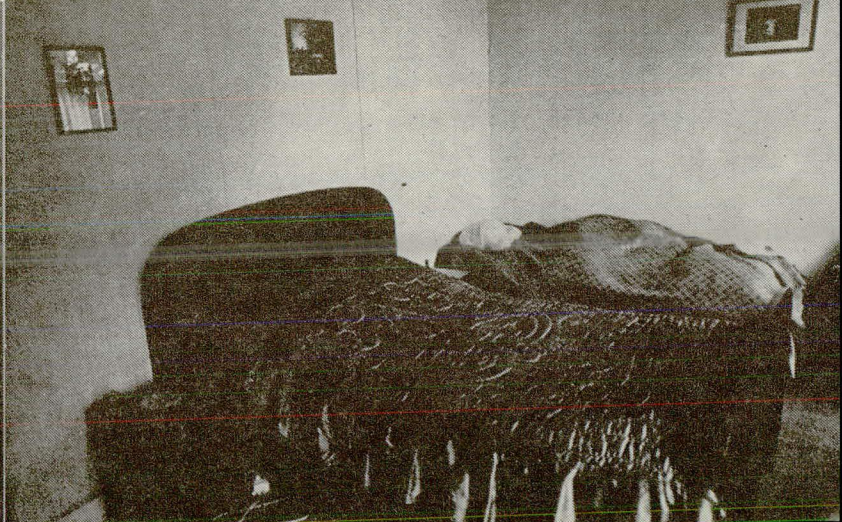
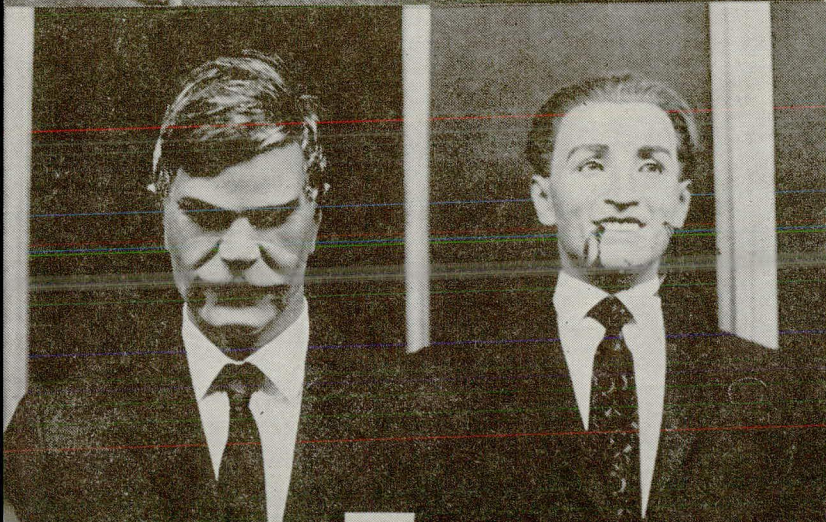
dames en heren

ik vraag u
 wat heeft men aan wiskunde letteren wijsbegeerte
 politiek techniek natuurkunde sociologie rechten
 als de eigenwaarde ontbreekt?

dames en heren

wentelt het heelal
 danst de amoebe
 dringt de tijd
 de prins lacht en wuift met zijn hand
 duizend vliegen nestelen zich op een lichaam
 17 km. ten zuiden van zanzibar
 100.000 barensweeën veroorzaken 100.000 sterfgevallen
 het betonporem blijft het beton porem
 van beton beton beton

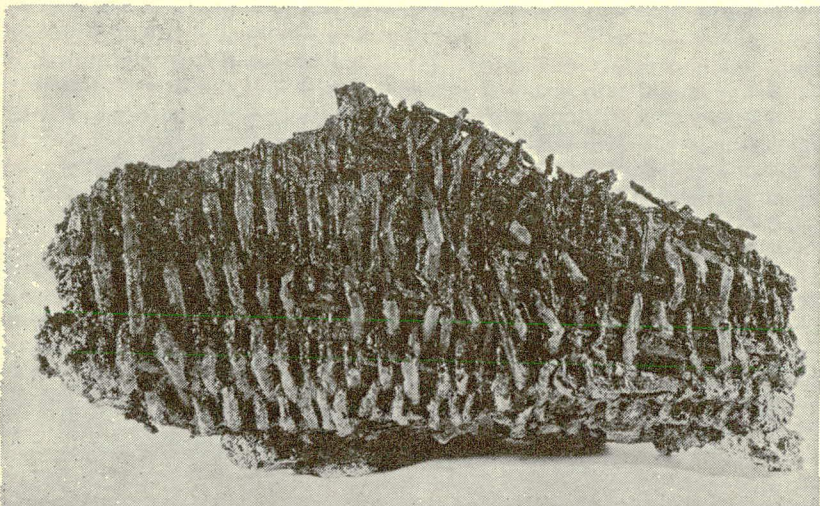
PROVINCIAAL UTRECHTS GENOOTSCHAP

Fragment van een uit tenen gevlochten vis-
fuiik. Aanwinst eind 1971. Gevonden in een
oude Rijnbedding, ter plaatse van het ge-
dempte deel van de Catharijnesingel, bij
heiwerkzaamheden t.b.v. het gebouw van
Vroom en Dreesman. Gelicht en bewaard
(met geregeld nathouden) door leden van de
werkgroep Leefbaarheid Utrecht, die de fuiik
aan het Provinciaal Oudheidkundig Museum
hebben geschonken. Het probleem van con-
serveren leek aanvankelijk moeilijk op te
lossen, het is tenslotte uitgevoerd door H.F.
Wijnman (Rijksdienst Oudheidkundig Bodem-
onderzoek, Amersfoort) d.m.v. herhaalde
bespuitingen met nat-hout-lijm.

Bij de fuiik en erin werden enkele grote stenen
gevonden, waarmee hij bezwaard was. Voor
de datering is nog een C14 onderzoek gaande.

De datering wordt hetzij in de laatste eeuw
voor het begin van de jaartelling gezet, hetzij
in de vroege Middeleeuwen (er waren weinig
vondsten voor datering aanwezig, naar de
diepte waarop hij gevonden werd denkt men
aan de vroege datering).

visfuiik

AARTSBISSCHOPPELIJK MUSEUM

Het Aartsbisschoppelijk Museum is een zelfstandige stichting waarvan de collectie sinds 1921 in het gebouw van het Centraal Museum is ondergebracht.

Reeds enige jaren heeft het Aartsbisschoppelijk Museum het beheer van de verzameling van het Oud-Katholiek Museum op zich genomen. Dit museum was gevestigd aan de Mariaplaats in Utrecht en reeds ruim een jaar ondergebracht in het catharijneconvent. In verband met de restauratie en verbouwing van dit pand is onlangs een gedeelte van de collectie in een der zalen van het Aartsbisschoppelijk Museum aan de Agnietenstraat tentoongesteld.

Een belangrijk deel bestaat uit oud kapittelbezit dat na de reformatie in katholieke handen is gebleven en sinds de scheuring in de nederlandse kerkprovincie, die in de 18e eeuw plaats vond, eigendom is van het Oud-Katholiek Metropolitane kapittel.

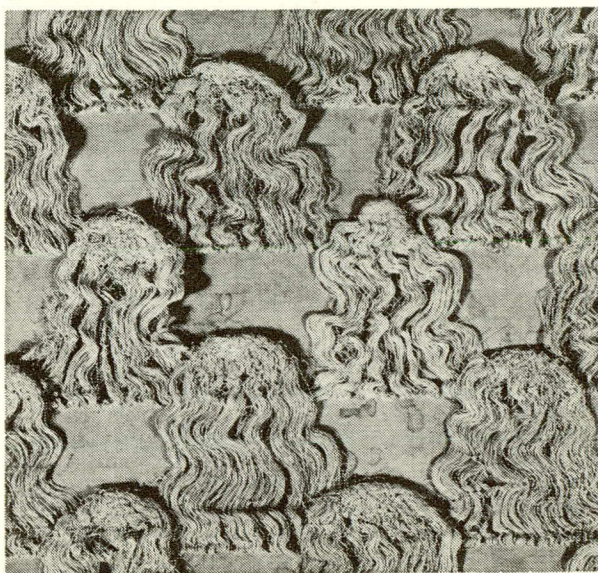
John Kacere torso 1972, olieverf 196.5 x 174.5 cm

pillen pastilles wondhaken zwachtels
kompressen, pap, poeders, verband
jeukverzachtend, krampstillend en buikzuiverend

luister naar de klank
van technische precisie
tot in de perfectie

purgeren uitsnijden wegbranden afbinden
verplegen
van wrak drab rot week weerloos kaduuk en dor vlees
van vrolijke, dynamische en springlevende mensen

Het ligt in de bedoeling dat in de toekomst het Aartsbisschoppelijk Museum verhuist naar het middeleeuwse Catharijneconvent, waar een museum zal worden ingericht, dat een beeld zal geven van de christelijke religie in Nederland en haar invloed op de Nederlandse cultuur. Hiervoor zal ook de verzameling van het Bisschoppelijk Museum van Haarlem naar het Utrechtse Catharijneconvent worden overgebracht, terwijl een collectie van voorwerpen betreffende de reformatorische kerken zal moeten worden gevormd.

worgdoek Cunera (detail)

aankopen

Onlangs is het bezit uitgebreid met een map van 8 zeefdrukken van Richard Estes, werk van Howard Kanovitz, Dietrich Maus, Don Nice, John Verberk, Roger Raveel, Karel Dierickx, Tilleyer, Douglas Swan, de schilderijen "Dr. Szeemann" van Franz Gertsch en "Torso" van John Kacere (afbeelding).

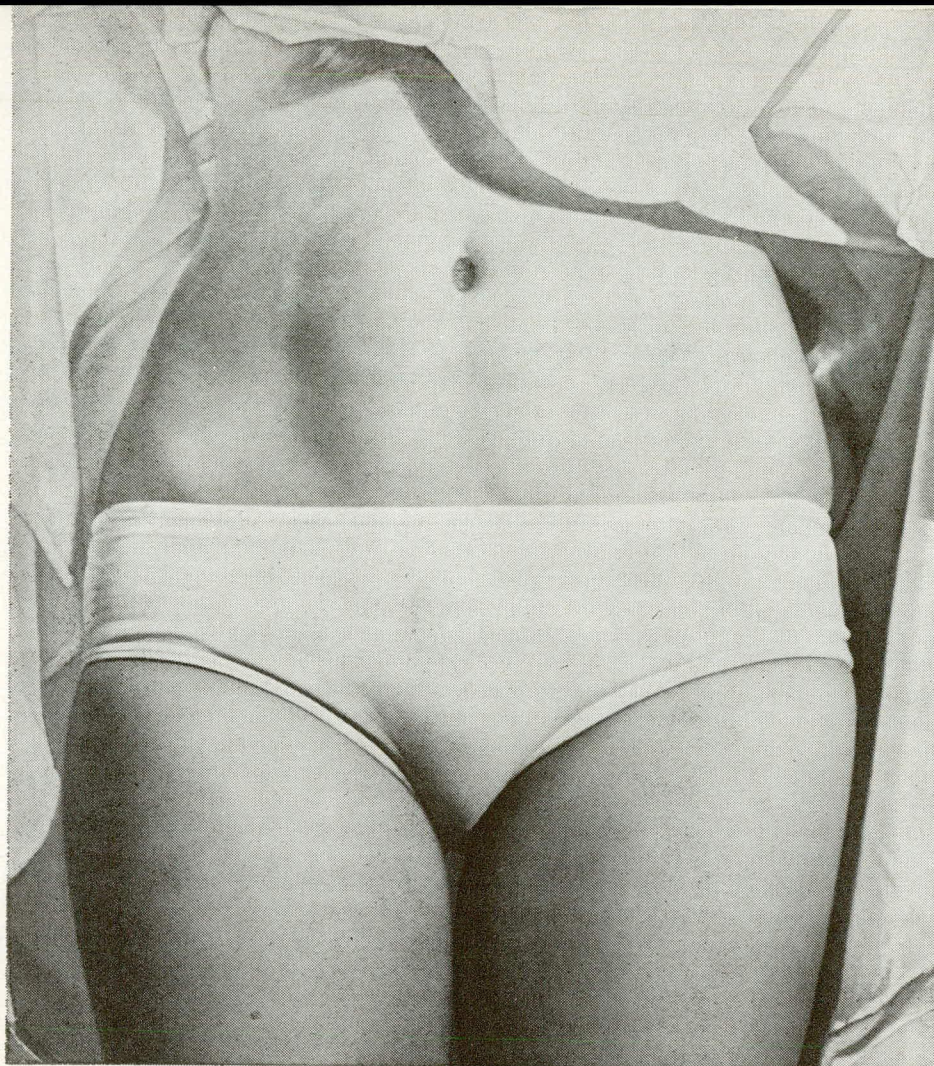
Dit laatste doek is, met de "Blue Caddy" van Don Eddy en het objekt "People" van Howard Kanovitz uitgeleend voor de tentoonstelling Amerikanischer Rotorealismus. Deze reizen de expositie is thans in de Württembergischer Kunstverein te Stuttgart te zien en daarna nog in de Kunstverein te Frankfurt en het Von der Heydt-Museum te Wuppertal.

tentoonstellingen

Aan de Duitse kunstenaar **Gerhard Richter** (geb. 1932, Dresden) zijn twee exposities gewijd;

I: Richter's atlas, die vrijwel compleet de werkwijze van deze kunstenaar dokumenteert: 2 t/m 30 december 1972

II: 48 portretten. Naar aanleiding van de serie schilderijen, waarmee Richter Duitsland op de 36e Biënnale te Venetië in 1972 vertegenwoordigde, vervaardigde deze kunstenaar een fotoserie in een oplage van 6 exemplaren: 6 januari t/m 4 februari 1973

HEDENDAAGSE KUNST UTRECHT

Achter de Dom 14 tel. (030)314185

openingstijden

di. t/m za.: 11.00-17.00 uur

's zondags: 12.00-17.00 uur

gesloten: 's maandags

toegang: gratis

katalogus: f 7,50

affiche: f 3,50

dames en heren

ontdek nu de vreugde

voel de verrassende balans

de doordachte anatomische vorm

volmaakte nabootsing

sterk, makkelijk en wonderlijk veerkrachtig

u hoeft zich niet meer te bukken

manly comfort

royaal en lichtverteerbaar

belangrijke stukken

De zogenaamde Albe van bisschop Bernold (1027-1054). Dit kostbare gewaad is in werkelijkheid een keizerlijke albe uit de tweede helft van de 12e eeuw en wellicht een geschenk van Keizer Frederik Barbarossa aan de Utrechtse St. Janskerk.

De zogenaamde worgdoek van Cunera. Een egyptisch weefsel uit de 5e eeuw. Volgens de legende zou de maagd/martelares Cunera in de 5e eeuw nabij Rhenen met deze doek geworgd zijn.

Misgewaden van bisschop David van Bourgondië (1457-1496).

De zogenaamde Hamer van Sint Maarten. Een stenen prehistorische bijl die in de middeleeuwen van een zilveren handvat is voorzien en in de Dom als relik van Sint Maarten werd vereerd.

Verder herinneringen aan het Franse klooster Port Royal, centrum van geestelijk leven, waarvan de bewoners vanwege hun "Janse-nistische" gezindheid in konflikt kwamen met Rome en de Franse staat. De Port-Royalisten werden gedwongen het land te verlaten. Velen vonden een gastvrij onderdak in Nederland.

dames en heren

hoeveel mensen gaan er niet bij de pakken neerzitten omdat ze langzamerhand niet meer tegen het jachten van de tijd opkunnen?

maak er tenminste het beste van,

het onbekommerd liefhebben is het beste antidotum tegen het sleurhuwelijk.

maar anderzijds moet u daar niet te veel op aandringen en niet direkt boos worden

als het eens niet gebeurt

wat altijd helpt is een bevrijdende lach

laten man en vrouw samen eens echt hartelijk

om andere mannen en vrouwen lachen

als ze samen alleen zijn.

hoe meer en hoe spontaner dit gebeurt,

hoe beter

streef er dus naar uw idealistische ideeën

blijvend in daden tot uitdrukking te brengen

daarbij iedere vorm van onbestendigheid overwinnend loomheid en verstopping maken plaats

voor een licht opgewekt gevoel

u straalt als een herboren mens

uw charme is onweerstaanbaar

Tit: J. Krishnamurti
Opvoeding en de betekenis van
het leven.
Litg. Boucher, Den Haag 1958

VIII. KUNST, SCHOONHEID EN SCHEPPING

De meesten onzer trachten voortdurend van zich zelf weg te vluchten, en daar de kunst een eerbiedwaardig en gemakkelijk middel biedt om dat te doen, speelt zij een voornamelijk rol in het leven van vele mensen. In hun verlangen naar zelfvergetenheid, wenden sommigen zich tot de kunst, anderen werpen zich op de drank, terwijl weer anderen geheimzinnige en ingebeelde godsdienstige dogma's volgen.

Wanneer wij, bewust of onbewust, iets benutten, om van ons zelf weg te vluchten, raken wij daaraan verslaafd. Afhankelijk zijn van een persoon, van een gedicht, of van wat gij maar wilt, als middel om vrij te komen van onze tobberijen en angsten, - het moge ons dan voor het ogenblik rijker maken, - schept slechts verdere conflicten en tegenstrijdigheid in onze levens.

De toestand van scheppend-zijn kan niet bestaan waar strijd heerst, en de ware opvoeding behoort daarom de individu te helpen zijn probleem onder het oog te zien en niet om de wijzen van wegvluchten te verheerlijken; ze behoort hem te helpen strijd te begrijpen en te elimineren, want dan alleen kan die toestand van scheppend-vermogen ontstaan.

vervolg brief:
Ik bedoel niet zingen niet het vage,
onmenselijke, het hoge, zoeken, maar
het tastbare, dat wat iemand, met zijn
hebben en houden zelf is, vinden.
Niet god kan ont heiligd worden maar
het eigen lichaam, dat geboren is om
te leven.
Een student in de psychologie wil mij
een vraag stellen:
over die kunst van alle dag van u,
bedoelt u dat de Naekt waecht schilderen
het zelfde is als een kopje koffie drinken,
dat de een toevallig zo is dat hij koffie
drinkt en de ander schildert ???
Geloof me Nikite, het is niet eenvoudig
voor zo'n vraag een eenvoudige
oplossing te vinden. De ellende van
oplossingen is dat alles is opgelost.
ook leven lossen ze op. Ze horen bij feiten,
berichten en gegevens. Als je alles optelt
heb je het totaal, en als je het totaal hebt, heb je

Kunst, gescheiden van het leven, heeft geen grote betekenis. Wanneer kunst gescheiden is van ons dagelijks leven, wanneer er een kloof bestaat tussen ons instinctmatig leven en onze pogingen op doek, in marmer of in woorden, dan wordt kunst louter een weergave van ons oppervlakkig begeren om weg te vluchten van de realiteit van wat is.

Deze kloof overbruggen is zeer moeilijk, speciaal voor hen, die begaafd zijn en technisch bedreven; doch alleen, wanneer de kloof overbrugd is, wordt ons leven integraal, en de kunst een volmaakte uitdrukking van ons zelf.

Het denken heeft de macht om illusie te scheppen; en zonder de weg er heen te kennen, is inspiratie zoeken, zelfbedrog aanroepen. Inspiratie zal komen, wanneer wij er voor open staan, niet wanneer wij haar het hof maken. Door de een of andere vorm van prikkel te trachten inspiratie te verkrijgen, leidt tot allerlei begoochelingen.

Tenzij men bewust is van de betekenis van zijn bestaan, zullen bedrevenheid of gaven de nadruk leggen op de belangrijkheid van het zelf en zijn verlangens. Het kan er toe leiden, dat de individu zelfmiddelpuntig en afgescheiden wordt; deze voelt zich een aparte entiteit, een superieur wezen, en dit alles kweekt veel kwaad en veroorzaakt eindeloze strijd en smart. Het zelf is een bundel van vele entiteiten, alle met elkander in tegenstelling. Het is het strijdperk van vechtende begeerten, het middelpunt van voortdurende worsteling tussen 'mijn' en 'dijn'; en zolang wij belangrijkheid toekennen

het totaal, naar het leven gaat verder.

want de weldadige sfeer die geschapen werd zal zijn heilzame invloed uitoefenen op anderen, en door hen op weer anderen.

Wie de vreugde kent welke het bezit van een schoon voorwerp, in meerdere mate vaak dan het schilderij, aan zijn bezitter schenkt, zal niet voorbij gaan aan iets, gemaakt in eigen tijd. Maar zal zich wel afvragen waarom iets moois thans zo zelden vervaardigd wordt, en of de mogelijkheid zou te scheppen zijn dat in de maatschappij weer natuurlijkerwijs schoonheid zou ontbloeien. Deze mogelijkheid, ik schreef het reeds, hangt samen met de vraag of wij onze samenleving zo zullen weten op te bouwen dat de arbeid weer tot vreugde wordt. Hetgeen zo zijn zal wanneer die arbeid doelbewust wordt verricht om iets goeds en moois in het leven te roepen. Ook de inschakeling van het mechanisch arbeidsproces behoort hierbij geen overwegende bezwaren te brengen. Niet altijd gaat het om de vervaardiging van een compleet kunstwerk door een enkele kunstenaar. Of is het bijvoorbeeld geen inspirerende gedachte deel te hebben aan de uitvoering van een plan waarbij heel een streek, in al zijn geleidingen, zo is geconcipieerd dat een schoon geheel ontstaat, waar het voor mensen een vreugde zal zijn te wonen. Leeft deze gedachte bij hen die aan de verwezenlijking ervan medewerken, dan zal een ieder de neiging bespeuren om het simpele onderdeel waarvan de vervaardiging of uitvoering aan hem is opgedragen, met liefde te verzorgen. En uit die liefde voor het werk ontstaat het schone. Laten wij „kunst“ niet zoeken in het uitzonderlijke, maar dankbaar zijn, wanneer zij stilaan opgroeit uit werk dat op eeuwige waarden gericht is.

Waren in vroeger eeuwen en bij andere volkeren de omstandigheden zo dat kunstwerken ontstonden, die ons thans met diepe bewondering vervullen, laten wij dan niet trachten

ten deze na te volgen, maar laten zij ons tot een vertrouwen zijn en een steun op de lange en moeizame weg die wij nog hebben af te leggen. Want dezelfde normen gelden voor de voldragen kunstschepping en voor het eenvoudig werkstuk onzer handen: het moet kundig gemaakt zijn en met liefde, het resultaat moet niet beïnvloed zijn door winstbejag of mode, maar slechts de uitdrukking zijn van wat in de maker leefde, het moet zijn: waar en doelmatig.

vervolg brief:

Ik ga er van uit dat je je tracht te richten op de werkelijkheid in daden. Gedachten en ideeën zijn voor mij niet het zelfde als de werkelijkheid. De werkelijkheid is de alles omvattende achtergrond. Het gaat om, wat doe je zelf. Ik weet wel dat niet ieder tot de werkelijkheid ingaat. (Denk maar aan de verhouding grote blijdschap en de rest.) Maar ik geloof dat er veel kan veranderen als er niet zo gelogen wordt. (Nikite, nu begin ik pas goed warm te lopen) Kennis en cultuur betekenen macht en goede positie in onze samenleving, en macht en positie wil men houden. Vasthouden is het evangelie voor het onderwys. Als mensen opgroeien en ook later wordt hen gesuggereerd dat er iets zou bestaan dat altijd waar is. In dit licht wordt ook kunst blijvend.

dagen niets aan het leven van later tijd. Het is reeds veel gewonnen wanneer wij die schoonheid weer weten te waarderen, want dit duidt op een groeiend begrip voor de betekenis der kunst als levensuiting, maar een, vroeger en in andere omstandigheden bereikt resultaat kan nóch uitgangspunt, nóch basis zijn voor het scheppen van nieuwe schoonheid. De aard der kunst die in een bepaalde periode wordt voortgebracht, en haar gehalte, worden bepaald door de levenshouding en idealen der mensen, door de structuur der samenleving. Is deze laatste onharmonisch, dan wordt geen grote, zuivere kunst voortgebracht: onopzettelijk. En juist dit „onopzettelijke”, dit als natuurlijk ontbloeien der schoonheid, is een zuiver criterium voor kunst, voor het levende tegenover het dode, voor het echte tegenover de schijn, voor het inhoudsvolle tegenover het ledig omhulsel.

Indien wij ons realiseren aan welke bodem de kunst van vroeger tijden is ontgroeid, hoe het aan vele volkeren slechts in een enkel tijdperk van hun bestaan gegeven is geweest zich in schoonheid te uiten, dan zullen wij er niet naar trachten thans een kunst te scheppen, die haar levenskracht zou moeten putten uit de fragmenten die ons bleven van een levende schoonheid, die lang geleden ten gronde ging. De enige weg om de schoonheid te hervinden, is de verandering van ons zelf, de verandering van de maatschappij waarin wij leven.

Op velerlei wijzen is geprobeerd belangstelling voor kunst bij de mensen te wekken. Maar evenmin als kennis hetzelfde is als verstand, evenmin als men door verzamelen van wetenschap tot wijsheid komt, evenmin kan men kunst weer doen ontbloeien in een samenleving door voordrachten en tentoonstellingen, door geschrift en afbeelding. Méér kan hiermede niet bereikt worden dan de mensen de ogen

te openen voor de betekenis van de kunst, de mogelijkheid te doen zien het eigen leven rijker en gelukkiger te maken doordat de schoonheid er deel aan heeft en innerlijk wordt ervaren, doordat van kunstwerken de diepere zin wordt verstaan. Hierbij kan men niet méér doen dan de weg wijzen naar het doel, maar hetgeen men gewoonlijk zal waarnemen is dat de mensen er zich mede tevreden stellen de wegwijzer te bestuderen, maar niet zelf de weg gaan. En dus nooit het doel bereiken. Het gaat om inzicht dat geopenbaard moet worden, om iets in de mens te doen ontbloeien. Dit is iets geheel anders dan het vergaren van kennis uit geschriften, het kennis ervan nemen welke betekenis kunst en schoonheid voor een ander hebben. Zelf moet men deze waarden veroveren. Kunst moet niet blijven een gebied náást het dagelijks leven, maar zij moet worden tot een troost en zekerheid voor ons zelf, die een geluk schept, dat nooit van buitenaf bedreigd kan worden.

Het moge belangwekkend zijn intellectuele of emotionele beschouwingen over kunstwerken te lezen, maar waar het op aankomt is het kunstwerk zelf, de realiteit der persoonlijke belevenis van de beschouwer. Direct contact met het kunstwerk moet verkregen worden, en dit wordt niet bevorderd door kennisname van de ervaringen en oordeelvellingen van anderen, die zich als zovele obstakels plaatsen tussen de beschouwer en het aanschouwde.

Niet zij zijn op de goede weg die zich omgeven met boeken over kunst, maar zij die offeren, zoveel als in hun vermogen is, om kunstwerken te verwerven en deze een plaats te geven in hun eigen omgeving. Die deze omgeving tot een harmonisch geheel weten te doen groeien, dat zuiver de persoonlijkheid van de bezitter zal openbaren, indien deze slechts die dingen kocht waar zijn hart naar uitging.

In zekere zin wordt hiermede scheppend werk verricht,

En dan ben ik nu aan mijn zesde en laatste punt toegekomen en wil ik het hebben over het schoonheidsbegrip zoals dat in het westen opgeld doet.

Allereerst wil ik u vertellen in hoeverre mijn opvatting in dit opzicht afwijkt van

de gangbare zienswijze.

Volgens deze laatste bestaan er voorwerpen die mooi zijn en andere die lelijk zijn, mooie mensen en lelijke mensen, mooie streken en lelijke streken. Voor mij

niets van dit al. De schoonheid bevindt zich, voor mij, nergens. Ik vind een dergelijk begrip van schoonheid volkomen fout. Ik weiger pertinent in te stemmen

met de opvatting dat er lelijke mensen en lelijke voorwerpen zouden bestaan.

Dit is voor mij een onstellige gedachte waartegen ik mij verzet.

Ik dacht dat de Grieken de uitvinders waren van de idee dat sommige voorwerpen mooier zijn dan andere.

De zogenaamde wilde gelooft hier absoluut niet in. Hij begrijpt niet wat u met uw schoonheid bedoelt. Dat is ook precies wat hem de naam 'wilde' opgeleverd heeft. Een naam die voorbehouden is aan diegene die niet begrijpt dat er nu

eenmaal mooie en lelijke dingen bestaan en die zich om een dergelijke ordening niet bekomert.

Opvallend is, dat het westen een al eeuwenlang durende strijd voert (en tegenwoordig heviger dan ooit) over wat mooi en wat lelijk is.

Niemand trekt het bestaan van schoonheid in twijfel, maar er zijn geen twee mensen te vinden die een eensluidend oordeel hebben over de vraag welke voorwerpen deze schoonheid nu wel, en welke deze niet bezitten. In elke eeuw zijn het er weer andere. De westerse beschaving verklaart elke eeuw datgene tot mooi, wat in de voorafgaande eeuw voor lelijk uitgekeken werd.

Als verklaring voor deze onzekerheid geldt dan, dat de schoonheid, die natuurlijk wel degelijk bestaat, een heeleboel mensen ontgaat. Het herkennen van de schoonheid zou een speciaal zintuig vereisen, dat velen niet gegeven is.

Ook meent men dat het mogelijk is dit zintuig door training te ontwikkelen, ja zelfs aan te kweken bij mensen die er van verstoken zijn. En daarvoor bestaan scholen.

De leraar in deze scholen zet zijn leerlingen uiteen dat er wel degelijk een schoonheid in de dingen aanwezig is, hij moet er echter onmiddellijk aan toevoegen dat men het er niet over eens is welke dingen deze schoonheid dan bezitten en dat men er evenmin in geslaagd is een duidelijke omschrijving van dit begrip te geven. Hij nodigt zijn leerlingen uit zich op hun beurt met deze vraag bezig te houden en zo blijft de hele zaak, van generatie op generatie, hangende.

Toch is dit begrip een van de zaken waaraan onze cultuur de grootste waarde hecht. Het is gebruikelijk dit geloof in het bestaan van de schoonheid en de vereniging die men deze schoonheid toedraagt, als de belangrijkste rechtvaardiging voor de westerse cultuur aan te voeren. Het heia begrip beschaving is niet los te denken van dit schoonheidsbegrip.

uit Catalogus
Stedelijk Museum
Amsterdam

nr. 399

Anti Culturele

Stellingname

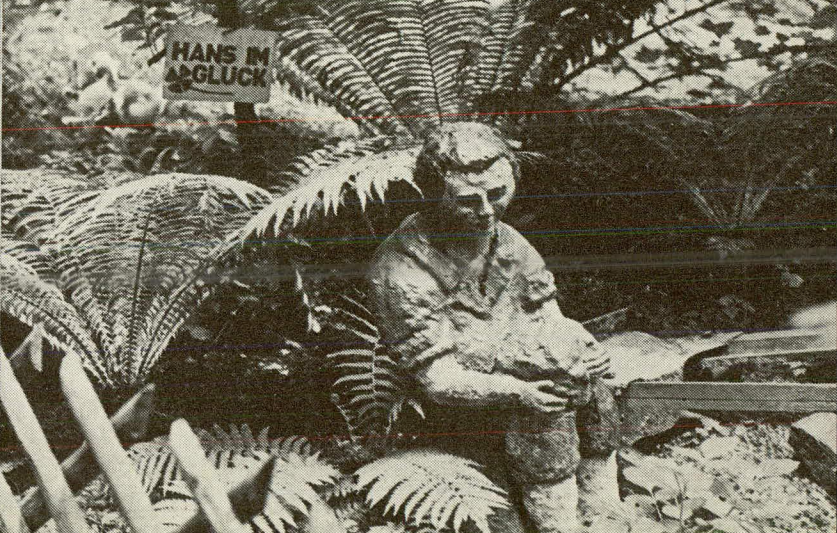
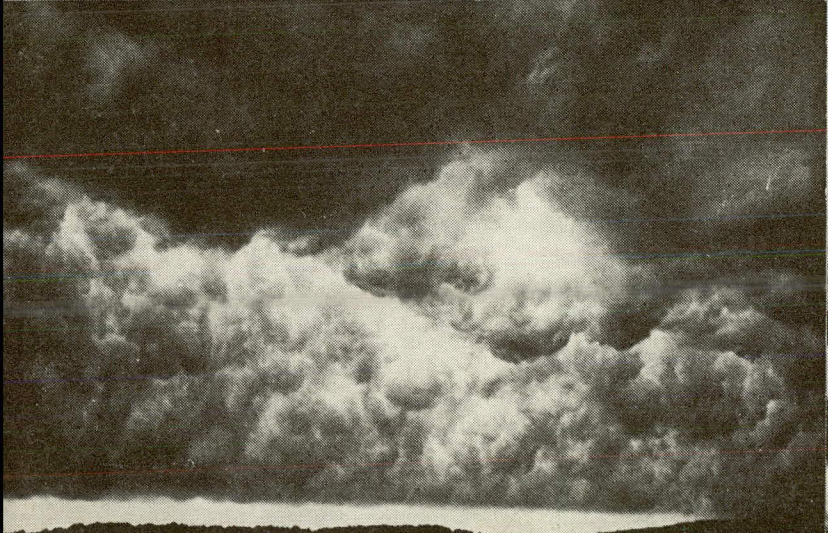
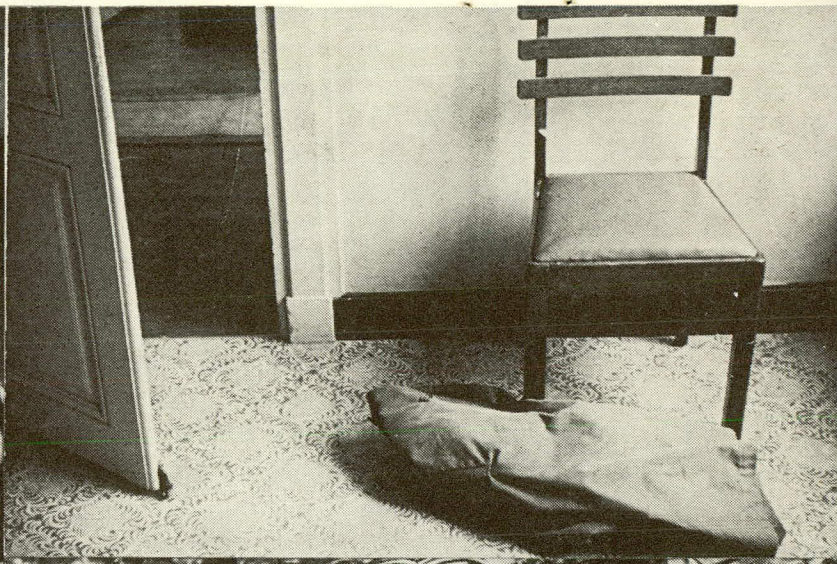
dec. 1951

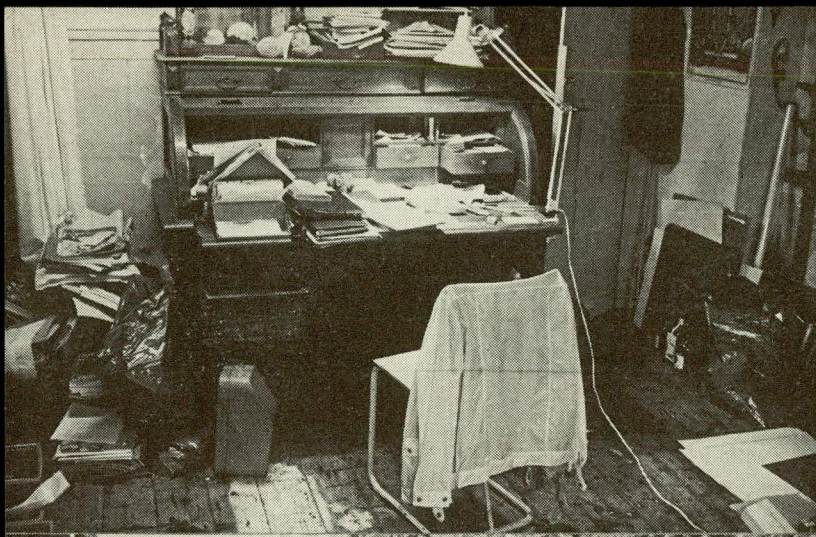
over

J. Dubuffet.

vervolg Dubuffet:

Ik vind deze opvatting van schoonheid een armoedige en weinig scherpzinnige uitvinding. Ik kan me er ook niet bijster over opwinden. Het is toch op z'n minst een ontmoedigende gedachte dat er mensen zouden zijn die geen toegang hebben tot de schoonheid omdat ze rood haar hebben, of omdat ze te oud of te dik zijn. Ik vind het niet zo'n erg opwekkend idee dat onze wereld voor het meerendeel zou bestaan uit lelijke voorwerpen en lelijke plekken, terwijl de met schoonheid begiftigde voorwerpen en plekken tot de zeldzaamheden zouden behoren waarmee men niet zo gemakkelijk in aanraking komt. Het lijkt me dat het westen geen groot verlies zou lijden als het deze idee overboord zou gooien. Als het er van uitging dat elk willekeurig voorwerp op de wereld voor iedereen een mogelijkheid tot betovering en verrukking inhoudt, zou het daarbij alleen maar winnen. Deze instelling kan, volgens mij, het leven meer verrijken dan de griekse opvatting van schoonheid.

wij gaan verder:

toen sri brienda sing
maharadja van het himalayarijk barathpoer
op elfjarige leeftijd de troon besteege
erfde hij veertig paleizen
een bed van 8 x 6 meter
en veertig rolls-royce automobielen

dames en heren

elke morgen
als papa boswinkel uit amsterdam
zijn schoenen aan wil trekken
is hij er één kwijt

Wat gebeurt er nu in de kunst? Sinds de Grieken gaat men er van uit dat het doel van de kunst gelegen is in een tot stand brengen van mooie lijnen en mooie harmoniserende kleuren. Als men deze vooronderstelling laat vallen, wat wordt kunst dan? Dat zal ik u zeggen. Dan krijgt de kunst zijn eigenlijke functie terug, een zinvoller functie dan het samenvoegen van vormen en kleuren tot een vermeende lust voor het oog.

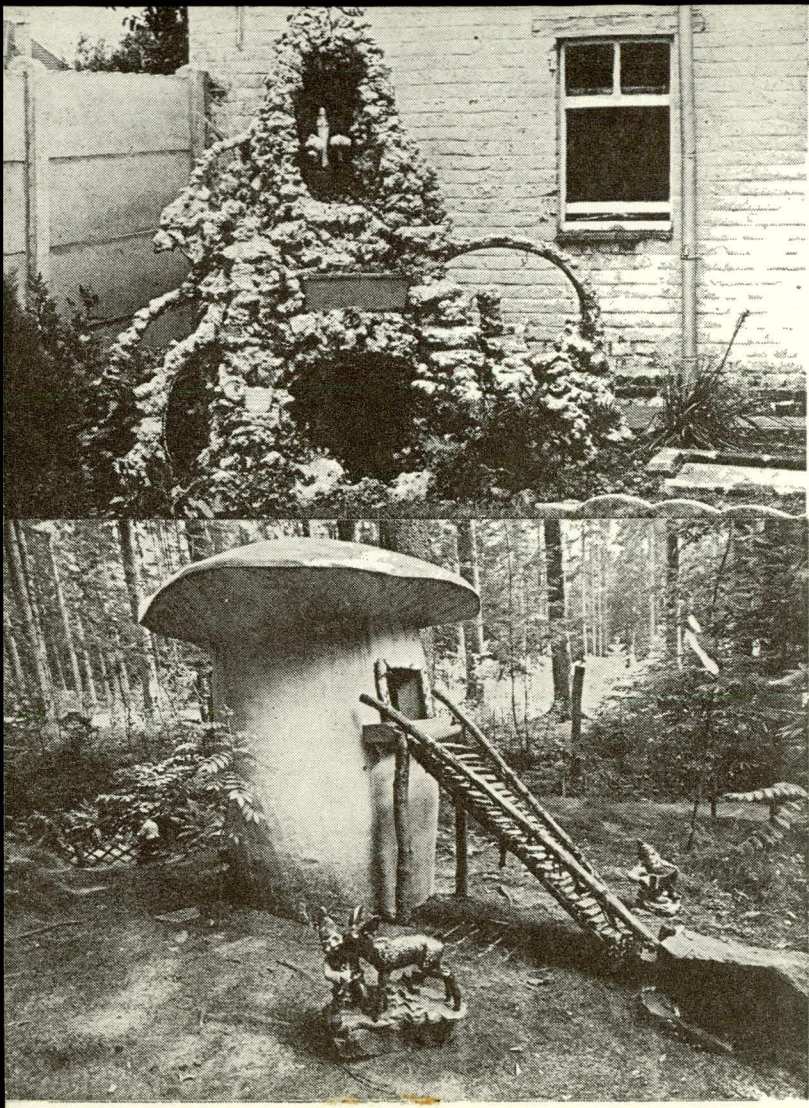
Ik vind het samenbrengen van kleuren tot een plezierig geheel niet zo'n erg hoogstaande functie. Als dat de betekenis van het schilderen was, zou ik zeker geen uur van mijn tijd voor een dergelijke bezigheid over hebben.

De kunst richt zich tot de geest en niet tot de ogen. De 'primitieve' samenlevingen hebben de kunst altijd vanuit die hoek beschouwd en zij hebben het bij het rechte eind. De kunst is een taal: instrument om tot inzicht en instrument om tot communicatie te komen.

Ik geloof dat het enthousiasme van onze cultuur voor het geschreven woord, waarover ik al eerder sprak, tot gevolg heeft dat het schilderen beschouwd wordt als een grove, ongevormde taal, goed genoeg voor analphabeten. Waarop, om de kunst nog enig bestaansrecht te geven, dat sprookje van de plastische schoonheid verzonnen werd, dat, volgens mij, naar het rijk der fabels verwezen moet worden.

Ik heb al gezegd, en ik herhaal, dat de schilderkunst naar mijn mening, een veel rijkere taal is dan die van de woorden. Het is volstrekt zinloos om aan de kunst andere redenen van bestaan te willen toekennen.

Vervolg brief: En ik moet niet treuvelen en deze student verder helpen. Om tijd te winnen vraag ik, Bent u Rembrandt? Neen, zegt hij. Waar bemoeit u zich dan mee? zeg ik. Ik bedoel, zegt hij, dat ik het eigenlijk helemaal niet het zelfde vind. Ik ook niet, zeg ik. Maar, zegt hij, wat is dan het verschil tussen kunst en alledag? Er is geen verschil, zeg ik. Dit antwoord wekt grote beroering, een gemompel gaat door de zaal. Lul, roept iemand. Stilte, zeg ik, stilte, u denkt steeds aan de kunst die anderen maken, ik heb het steeds over de kunst die je zelf doet. (Ik verwijs naar de geschilderde van knuttel, Dubuffet en Krishnamurti, waaraan ik knipsels in sluit.)

uit: G. Kunstel jr. Japans Aardewerk ten dienste van de thee ceremonie. uitgeverij W. P. van Stochum en Zn 1948 Den Haag.
OVER KUNST EN LEVEN.

Het scheppen van kunst is niet: toevoegen van schoonheid aan hetgeen in een bepaalde samenleving door de mens noodzakelijk geacht wordt. Integendeel, het is niet mogelijk vast te stellen wat, al of niet, onmisbaar is. Maar juist dit ene weten wij met zekerheid: dat wij de schoonheid niet kunnen ontberen. Omdat het ontbreken van schoonheid, van zin voor het schone, méér dan iets anders, wijst op een ónharmonische samenleving, waarin de arbeid zonder vreugde wordt verricht. Het scheppen van het kunstwerk is voor de kunstenaar geen doelstelling; het is de, voor hem noodzakelijke, uiting van wat in hem leeft. Van hetgeen in hem onbewust groeide, zó als het zaad ontkiemt in de donkere aarde, en ten slotte zich baan breekt. Dit geldt niet slechts voor de scheppingen van uitzonderlijk begaafden, maar iedere arbeid, die met vreugde en liefde verricht wordt, zal een resultaat opleveren dat op enigerlei wijze schoonheid openbaart. In diepste zin zijn schoonheid en geluk één. Waar wij, in individuele kunstwerken smart of haat ervaren, is deze veelal geboren uit een disharmonie tussen de levenswaarden waarvan de kunstenaar zich bewust is, en de samenleving waarvan hij deel uitmaakt. Een kunstenaar moet evenwicht en inzicht verworven hebben, geestelijke inhoud bezitten, alvorens hij kan uitgeven. Ditzelfde geldt voor iedere maatschappelijke samenleving. Wil daaruit schoonheid opbloeien, dan moet zij harmonisch zijn en inhoudsvol. En niet ene als die tot welke onze Westerse samenleving verworpen is, waarin de mens voor zijn behoefte aan schoonheid slechts bevrediging kan trachten te vinden in die uren, gedurende welke hij haar ontvluchten kan. Een samenleving waar de kunst een uit-

gedreve is, en schoonheid wordt beschouwd als een luxe. Hiermede is niet in tegenspraak het feit, dat men een sterk groeiende belangstelling kan waarnemen voor de kunst uit vroeger tijdperken. Dit zoeken, erkennen en herkennen der schoonheid in oude kunstwerken bewijst slechts dat, gelukkig, bij velen een verlangen naar hogere levenswaarden aanwezig is, maar eveneens dat de eigen tijd, de eigen samenleving, daaraan niet voldoende bevrediging kan schenken. Indien de mens voor zijn behoefte aan schoonheid en harmonie geen bevrediging vindt in de samenleving waarvan hij deel uitmaakt, zal hij trachten zich een eigen, harmonischer wereld te scheppen, waar hij in schoonheid geluk kan vinden. Zo komt hij buiten de maatschappij te staan waar het die dingen betreft, welke voor hem het meest waardevol zijn. Hiervan kunnen wij ons bewust worden wanneer wij lopen door de straten onzer steden. Nagenoeg al hetgeen wij daar om ons zien is het troosteloos wanproduct ener klein-burgerlijke levenshouding, en getuigt van een volkomen gebrek aan cultuur. Deze ziellose huizengevels, aaneengereid zonder gevoel voor rythme of verhouding, vertonen nóch de weldadige invloed ener waardevolle traditie, nóch sporen van een nieuw opbloeiend geestelijk leven. Van hetgeen echter achter dit stenen masker verborgen is, bespeuren wij niets. Wanneer wij binnentreden, vinden wij in ieder dezer woningen een andere wereld, maar slechts bij uitzondering ene, waarin kunst en schoonheid als hoogste waarden worden erkend. Is dit het geval dan is de eerste indruk een weldadige, als die van een oase in een dorre woestijn. Bij nader bezinning is dit echter geen vertroostende gedachte. Het stemt enigszins weemoedig verworpenheden uit vroeger tijden, toen het leven schoner was, thans verzameld en behoed te zien door

slechts enkelen, waar de wereld zelf alle begrip ervan verloor. Ook dit: dat deze dingen als kostelijke kleinodiën worden behoed omdat wij er thans niets gelijkwaardigs meer naast kunnen stellen. Zij, die schone gebruiksvoorwerpen uit vroeger tijdperken verzamelden, hebben daarmede voldaan aan een drang om voor zichzelf een schone omgeving op te bouwen, een sfeer te scheppen waarin het weldadig is te leven, maar tevens hebben zij daarmede iets verricht van groot belang in meer algemene zin, voor heel de samenleving. Want deze kunstwerken uit vroeger tijd hebben meer te geven dan aesthetisch genot gedurende een ogenblik van vluchtig beschouwen. Door hun schoonheid op ons te laten inwerken, door te leren deze te waarderen en te verstaan, kunnen wij, in kunstlozer tijd geboren, ons zelf innerlijk opbouwen en ons gevoel verfijnen. Door bestudering ervan kunnen wij ons oog scherpen, onze geest verrijken, en waardevol inzicht verwerven. En dit alles is noodzakelijk, willen wij in staat zijn zelf nieuwe schoonheid te scheppen. Het behoeft geen betoog, en dit betekent reeds winst aan inzicht, dat nabootsen nooit goede resultaten kan geven. Maar, ook bij ingrijpende maatschappelijke veranderingen, bij de oplossing van nieuwe problemen, kan slechts hij vruchtdragend werk verrichten, die zich bewust is van de eenheid van kunst en leven. En deze eenheid hervinden wij in hetgeen ons bleef uit tijden toen deze nog een werkelijkheid was. Uit het niets kan niemand scheppen. Nieuwe schoonheid wordt niet geboren uit verwerping van hetgeen vroeger werd bereikt, maar uit de geest die geschoold is aan de onvergankelijke waarden die kunstwerken uit vroeger, harmonischer tijden, ons kunnen openbaren. Deze doen ons iets kennen van de schoonheid der samenleving waarin zij een rol speelden, maar hergeven kan alle schoonheid uit vroeger

Ik moet toegeven dat het voor de "kunstenaars" die van school afkomen moeilijk is een sociale situatie te vinden waarin ze hun werk kunnen doen. De hele samenleving is ingesteld op geld verdienen en dat kan door prestatie. Kunst wordt ook zo behandeld en voor je het weet ^{waar je nu terecht komt} je een toepassing waardoor het mogelijk wordt iets te verdienen. Velen verkiezen vaak onbewust waarom, de steun. Ze worden beschouwd als slappelingen en zijn dat ook t.o.v. "Ik werk om geld te verdienen". Het enige mogelijke is je zo het "kunstenaarschap" te laten aanleunen of bekendheid te zoeken. De B.B.K. als kunstenaarsvereniging neemt al jaren het ook voor kollega's onbegrijpelijke standpunt in bij de commissies voor steun aankopen dat alles wat aangeboden wordt ook aangekocht dient te worden. Dit houdt niet in dat we denken dat alle voorwerpen gelijke beleefbare kwaliteiten bezitten, maar dat men in de aankoop het proberen wil steunen. Dese mensen die dit werk proberen willen we steunen. Nu er steeds meer mensen in de steun komen wil de overheid hier iets aan doen, stelt leeftijds grenzen in, etc. ↗

De argumenten zijn dat men wel een kunstenaar die zich onderscheiden heeft wil steunen, maar dat je er niet aan kan beginnen een groep mensen sociaal te bevoorstellen, omdat ze zo graag iets willen, maar zich niet kunnen handhaven. Daarvoor is uiteindelijk als t'met anders kan de algemene bijstandswet. Het is jammer dat de bezigheden van dese velen niet op waarde geschat wordt. Men wil nog wel weer via commissies aankopen doen en beste voorwerpen uitzoeken maar niet personen steunen. Het is ook triest dat het kunstwerk zich onderscheidt van ander werk. Kunst, ik noem het kunst als symbool voor werk in 't licht van betekenis vinden, kunst is als methode bedoeld voor elk werk. Ze zou centraal moeten staan op alle scholen en in elke werkkring. Dit is echter zo in tegenstelling met de feiten dat ik geen hoop heb dat dit in korte tijd kan veranderen. In dese tijd wordt de macht en overheersing eroaren van een economis systeem die onze cultuur

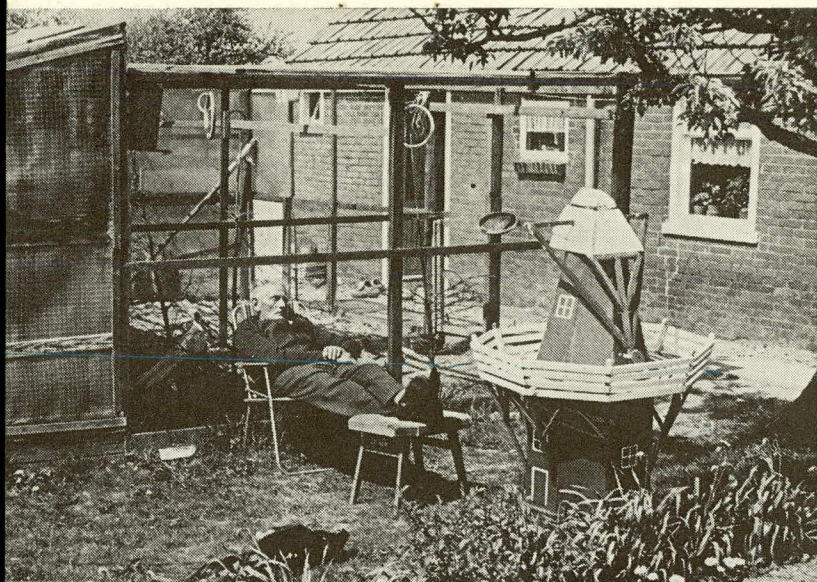
↖ onderscheidt of kan onderscheiden in doen, als het doen zich richt, doordat het ingaat tot de werkelijkheid waarin wij leven, tot het leven zelf.

Dit even als achtergrondinformatie, ik bedoel wat wat is en van waaruit ik praat. uit de kelder.

Thans wordt het tijd beste Nikite dat ik mij opnieuw verkleed, ditmaal als strijder voor het rechte en dat meen ik.

Ik haat het museum als symbool en bolwerk van een autoritaire en ontoegankelijke kunst en geschiedenis, die een afgod dient KULTUUR die de mens tot slaaf daarvan maakt en de tastbare beleefbare kwaliteiten van nu verdonkermant.

Ik haat de cultuur profetenrol die het museum speelt. De samenhang van deskundigen verkondigt een specialisme die anderen zich eigen moeten maken willen ze mee doen. De verheerlijking van het voorwerp en de maker leidt de aandacht af van het proces

**MUZIEKUITVOERINGEN
IN HET CENTRAAL MUSEUM**

Voor de komende maanden ziet het
concertprogramma er als volgt uit:

zondag 11 februari 1973

MUZIEK UIT RENAISSANCE EN BAROK

Pieter Dhont - barok-hobo

Willem Kroesbergen - blokfluit

Jaap van der Drift - gamba

Paul Smit - clavecimbel

zondag 11 maart 1973

LATE BAROKMUZIEK

Tiro met clavecimbel, cello en fluit o.l.v.

mevr. F.G. Le Coultré

zondag 8 april 1973

19E EEUWSE ROMANTIEK

Thea Wakelkamp - piano

Rob Gradstein - cello

Frank Adriaans - fluit

zondag 13 mei 1973

MUZIEK UIT MIDDELEEUWEN EN
RENAISSANCE

Koor, solisten en speelgroep (portatief

orgel, vedel, gamba, blokfluit en kromhoorn)

o.l.v. Miek van Rheenen

waaruit deze voortkomen.
De analogie met elk
ander werk blijft
verborgen. Alles bij elkaar lijken
geschiedenis en
kunst zo niets met
het dagelijks leven te
maken te hebben.
Sterker zelfs:
De cultuur diecht men
toe aan de aktivitei-
ten van kunst-
naars en deskun-
digen, en men
gaat voorbij aan
de cultuur van
alledag, dat is de
manier waarop mensen
in feite zelf en
met elkaar leven.

Met ingang van februari zal het Centraal
Museum starten met een maandelijks muziek-
programma op iedere tweede zondag van de
maand. De concerten zullen plaats vinden in
de Kapel van het Aartsbisdommelijk Museum
(gehuysvest in het complex Agnietenstraat)
en aanvangen om 14.30 uur. De toegangs-
prijs bedraagt f 1.50.

probeer je tegen je verdriet te verzetten, annie
het is niet goed
steeds maar in een hoekje te zitten treuren
het hele leven ligt immers nog voor je

de lust zich te onderscheiden. Ik doe, in plaats van
ik doe me (aan wat belangrijk is te doen). Of je houdt op
iets te doen en klampt je vast aan een manier of
imiteert een ander eindelijk, maar je houdt op dat
wat je doet innerlijk te beleven en je geweten te gebruiken.
Het is makkelijk te zeggen omacht en angst. Ik geloof
in de kunstenaars, niet als groep, maar als iemand
die probeert. "Kunst maken" heeft nog in zich een
traditie van betekenis vinden en er is overal gezien
weinig werk overgebleven dat zoveel mensen tot
zich trekt die dat ook werkelijk proberen. Het is niet
gemakkelijk je in zelfbewustzijn te handhaven in
sociale verhoudingen waar kunst uitsluitend wordt
benadert in termen van de persoon die zich onderscheidt.
Op "kunstscholen laat men alleen" talenten" toe.
Op een leraars vergadering in Den Bosch vorig jaar
besloot men 6 eerstejaars na een jaar van school
te verwijderen wegens gebrek aan talent. Het argument
dat gold was dat je deze jonge mensen tegen zichzelf
moet beschermen, dat het onwaar schijnlijk is dat ze
in dit vak iets zullen kunnen bereiken. Prestatie wordt
geest in hun toekomstig sociaal leven en ze worden

daartoe ook opgevoed. Ik vraag me af in
hoe verre het "onrealities" is, iedereen zolang
op school te laten als iemand wil.
Men denkt dat "slechte" leerlingen niets doen.
In feite echter zijn ze bezig met hun leven
en maken geen contact met wat op school
wordt aangeboden. Er heerst op scholen die ik
ken ook niet het beref mensen te leren hun
werk in de samenleving te kunnen plaatsen,
hun werk gericht op "werkelijkheid", in tevensiteit
en verbondenheid; eerder hen op te leiden
alleen te kunnen staan, iets te worden en
dat te blijven. De school helpt niet mensen
te leven in licht van betekenis vinden,
maar wil hen leren prestatie te leveren, ook
op kunstscholen. Iemand die dat niet kan,
"mislukt". De functie van de school, zoals
beschreven in de richtlijnen is volkomen
onbarmhartig, zoekt ook geen contact met
de levensinhoud van personen en probeert
ze niet iedereen te helpen. De "slechte" worden
afgevoerd, alsof dit voor de persoon of ook
sociaal een bijdrage zou zijn.